

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.07 – КМР.1534 «С» 2022.10.21. 009. ПЗ

Кисіль Максим Сергійович

202

НУБІП України

НУБІП України

ПОГОДЖЕННЯ ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Декан економічного факультету В.о. завідувача кафедри фінансів

Анатолій ДІБРОВА
(підпис)

Наталія ШВЕЦЬ
(підпис)

« » 2023 р. « » 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Оцінка ефективності управління активами
підприємства»**

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)
Освітня програма Фінанси і кредит
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)
Гарант освітньої програми Руслана ОПАЛЬЧУК
к.е.н., доцент (ПІБ)
(підпис)

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи Зоя ТІТЕНКО
к.е.н., доцент (ПІБ)
(підпис)
Виконав Максим КИСЛІВ
(підпис) (ПІБ студента)

Київ – 2023

НУБІП України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

д.е.н., проф. Анатолій ДІБРОВА
(натковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ІПБ)

НУБІП України

2023 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ

НУБІП України

Кислю Максим Сергійович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)

Освітня програма Фінанси і кредит
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна іна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

НУБІП України

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Оцінка ефективності управління активами підприємства»

Затверджена наказом ректора НУБіП України № 1534 «С» від 21.10.2022 р.

Термін подання Завершеної роботи на кафедру 2023.11.06
(рік, місяць, число)

НУБІП України

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи управління активами підприємства.
2. Аналіз ефективності управління активами підприємства.
3. Шляхи удосконалення управління активами підприємства.

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

НУБІП України

Дата видачі завдання «25» листопада 2022 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

(підпис)

Зоя ТІТЕНКО

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до
виконання

(підпис)

Максим КИСІЛЬ

(прізвище та ініціали студента)

НУБІП України

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему: «Оцінка ефективності управління активами підприємства» базується на конкретних економічних аналізах, а також на вітчизняному досвіді щодо вдосконалення оцінки ефективності управління активами підприємства, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків і викладено на 91 сторінках комп'ютерного тексту, що містить 16 таблиць, 7 рисунків.

Метою даної магістерської роботи є аналіз ефективності управління активами підприємства з виявлення оптимальних стратегій та практики забезпечення стійкого фінансового стану та підвищення конкурентоспроможності.

Об'єктом дослідження виступає ПАТ «УКРРІЦФЛЮТ»

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні напрямки оцінки ефективності управління активами підприємства.

Робота базується на сучасній економічній теорії та критичному синтезі класичних концепцій разом з новітніми підходами до визначення мієня та ролі управління активами підприємства.

Практична значимість роботи полягає в тому, що дана робота може бути використана в практиці діяльності підприємства для вдосконалення оцінки ефективності управління активами підприємства.

У першому розділі представлені теоретичні основи управління активами підприємства. В другому розділі здійснюється аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства та структури і динаміки активів. Третій розділ присвячено шляхам удосконалення управління активами та максимізації їх вартості.

Ключові слова: активи, ефективне управління активами, фінансовий стан підприємства, оптимізаці, максимізація активів, ліквідність, рентабельність, платоспроможність.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна суть та класифікація активів підприємства.....	10
1.2. Основні принципи ефективного управління активами.....	23
1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності управління активами підприємства.....	28
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	35
2.1. Фінансово-економічна характеристика ПАТ "Укррічфлот".....	35
2.2. Структура та динаміка активів підприємства.....	51
2.3. Оцінка ефективності управління активами досліджуваного підприємства.....	52
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА «УКРРІЧФЛОТ»	58
3.1. Напрямки підвищення ефективності структури активів.....	58
3.2. Впровадження заходів для максимізації вартості активів.....	71
3.3. Перспективи вдосконалення управління активами на підприємстві ...	69
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	78
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність теми. На тлі зростання конкуренції, швидкого розвитку технологій та глобалізації ефективне управління активами є вирішальною складовою стратегічного успіху підприємства.

Оптимальне розподілення та використання активів підприємства дозволяє досягти максимальної рентабельності та забезпечити фінансову стабільність. Ефективне управління активами дозволяє підприємствам розвивати конкурентні переваги через оптимізацію процесів та використання ресурсів. Ефективне управління активами підприємствам знижує ризики, пов'язані з можливими втратами активів, які можуть виникнути внаслідок неправильного розподілу або недостатнього контролю за ними.

Тому оцінка ефективності управління активами підприємства залишається вкрай актуальною в сучасних умовах економічної нестабільності та швидкозмінних ринкових умов.

Значний внесок у дослідження проблем управління оборотними активами здійснили такі вчені, як М.Р. Ковбасюк, С.В. Калабухова, І.О. Бланк, І.Д. Лученок, А.М.Ковалева., Крамар І.Ю. та інші. У той же час існує ряд теоретичних і практичних питань, які досі залишаються невирішеними як на рівнях промисловості в цілому, так і на рівнях її окремих галузей.

Однак, наразі численні теоретичні та практичні проблеми, які залишаються невирішеними як на загальній промисловості, так і на рівні окремих галузей.

Серед таких проблем можна виділити:

1. Класифікація оборотних активів: Визначення чіткої класифікації різних видів оборотних активів усвідомлює їхню роль та вносить належні корективи в стратегії управління. Однак до сьогодні немає універсальної класифікаційної моделі.

2. Оцінка ефективності використання оборотних активів: Важливим напрямком є розробка методик оцінки та моніторингу ефективності управління оборотними активами. Ще виявити можливості для оптимізації їх використання.

3. Вдосконалення контролю та обліку оборотних активів: Відслідковування оборотних активів та їх динаміки вимагає ефективних систем контролю та обліку. Розвиток інформаційних технологій може сприяти покращенню цих процесів.

4. Нейтралізація впливу кризових явищ: Управління оборотними активами також пов'язане з реакцією на кризові явища та нестабільність ринкових умов. Розробка стратегії адаптації до змін може допомогти зменшити вплив негативних факторів.

Мета та завдання роботи. Метою даної магістерської роботи є аналіз ефективності управління активами підприємства з виявлення оптимальних стратегій та практики забезпечення стійкого фінансового стану та підвищення конкурентоспроможності.

Відповідно до поставленої мети, перед нами постають наступні завдання:

- Визначити економічну суть та класифікацію активів підприємства.
- Розглянути основні принципи ефективного управління активами та методичні підходи до оцінки ефективності управління активами підприємства.
- Провести фінансово-економічну характеристику ПАТ «УКРРИЧФЛОТ»
- Здійснити оцінку ефективності управління активами підприємства.
- Визначити напрямки підвищення ефективності структури активів та перспективи вдосконалення управління активами на підприємстві.

Об'єктом дослідження виступає ПАТ «УКРРИЧФЛОТ»

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні напрямки оцінки ефективності управління активами підприємства.

Робота базується на сучасній економічній теорії та критичному синтезі класичних концепцій разом з новітніми підходами до визначення місця та ролі управління активами підприємства.

Практична значимість роботи полягає в тому, що дана робота може бути використана в практиці діяльності підприємства для вдосконалення оцінки ефективності управління активами підприємства.

Дослідження базується на конкретних економічних аналізах, а також на вітчизняному досвіді щодо вдосконалення оцінки ефективності управління активами підприємства.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.

1.1. Економічна суть та класифікація активів підприємства

Активи є ключовими складовими фінансового стану підприємства, які відображають його потенціал та здатність генерувати прибуток. Економічна сутність активів полягає в їхній здатності створювати вартість, генерувати доходи та забезпечувати фінансову стійкість організації.

Активи підприємства трактуються науковцями по різному.

1. Як об'єкт власності:

«Активи підприємства відображають ресурси, які виникли через вкладений у них капітал. Ці ресурси перебувають під контролем підприємства завдяки минулим подіям. Вони мають чітко визначену вартість, продуктивність та здатність приносити дохід. Протягом їх використання вони неперервно обертаються, враховуючи фактор часу, ризику та ліквідності» [4, с. 110].

2. Як об'єкт управління:

«Активи підприємства представляють собою рухоме і нерухоме майно, яке було набуто підприємством за витрати власних або запозичених ресурсів. Ці активи перебувають у власності підприємства та використовуються в його фінансово-господарській діяльності» [5].

3. Як об'єкт інвестування:

«Активи підприємства – це засоби суб'єкта господарювання, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою одержання прибутку» [6].

4. Як цінність:

«Активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову оцінку, а також вартостей, у вигляді зносу, резерву, гудвілу тощо, формування та використання яких призведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [7].

5. Як об'єкт обліку:

Активи – це частина бухгалтерського балансу, що відображає в грошовому вираженні всі матеріальні і нематеріальні цінності з точки зору їх складу і розміщення [8].

Основні підходи щодо трактування активів підприємства можна згрупувати у такі три групи:

1. Фінансовий підхід. Даний підхід базується на бухгалтерському та фінансовому визначенні активів. Згідно з цим підходом, активи вважаються матеріальними або нематеріальними ресурсами, що належать підприємству, які мають економічну цінність та використовуються для досягнення його цілей.

Даний підхід акцентує увагу на обліку та оцінці активів, а також їхньому впливі на фінансовий стан підприємства.

2. Економічний підхід. Підхід визначає активи як ресурси, що створюють економічну цінність для підприємства через їхнє використання в виробничому процесі. Він підкреслює роль активів у генерації прибутку та створенні вартості. Згідно з цим підходом, активи можуть бути фінансовими, матеріальними або нематеріальними, але вони повинні мати потенціал створити прибуток або іншу економічну користь.

3. Стратегічний підхід. Цей підхід підкреслює стратегічний напрямок активів для досягнення цілей підприємства. Згідно цього підходу, активи розглядаються як ресурси, які використовуються для впливу на конкурентоспроможність, розвиток і забезпечення стабільності підприємства. Акцент робиться на ролі активів у створенні унікальної пропозиції вартості, розширенні ринкової позиції та досягненні стратегічних цілей.

Ці групи підходів підкреслюють різні напрямки та значення активів підприємства. Кожен із цих підходів має свою вагу в контексті фінансового, економічного та стратегічного управління підприємством.

Активам підприємства притаманні ряд властивостей, які визначають їхню природу, роль та значення для функціонування організації. Деякі з основних властивостей активів:

1. Економічна цінність. Активи мають матеріальну або нематеріальну цінність, яка може виражатися в грошовому виразі. Вони виступають як джерела потенційних прибутків для підприємства.

2. Власність. Активи належать підприємству та відображають його права на використання та розпорядження цими ресурсами.

3. Фізична наявність. Більшість активів мають матеріальну форму, яку можна побачити, відчутти, і тд. Вони можуть бути матеріальними об'єктами, такими як обладнання, споруди, товари, або нематеріальними ресурсами, такими як патенти чи ліцензії.

4. Цільове призначення. Активи використовуються для досягнення цілей підприємства. Наприклад оборотні активи, вони забезпечують поточну діяльність, тоді як необоротні активи можуть слугувати для розвитку бізнесу, генерації прибутку в майбутньому.

5. Обмеженість та вичерпаність. Активи мають фізичні та економічні обмеження. Вони можуть зношуватися, знецінюватися або втрачати цінність з часом, тобто активи не довговічні. Це вимагає від підприємства ефективного управління активами та їх обслуговування.

6. Оборотність. Оборотні активи мають можливість швидко перетворюватися на гроші або інші активи, що дозволяє підтримувати поточну фінансову діяльність. Необоротні активи, навпаки, можуть залишатися в підприємстві на тривалий термін.

7. Облік та аналіз. Активи є ключовою складовою фінансової звітності підприємства, такої як баланс, звіт про власний капітал тощо. Аналіз активів допомагає оцінити фінансову стабільність, ліквідність та ефективність управління.

Ці властивості активів визначають їхнє місце та роль в економічному функціонуванні підприємства, а також впливають на прийняття рішень щодо їх управління та оптимізації.

Склад активів підприємства зображено на рисунку 1.1

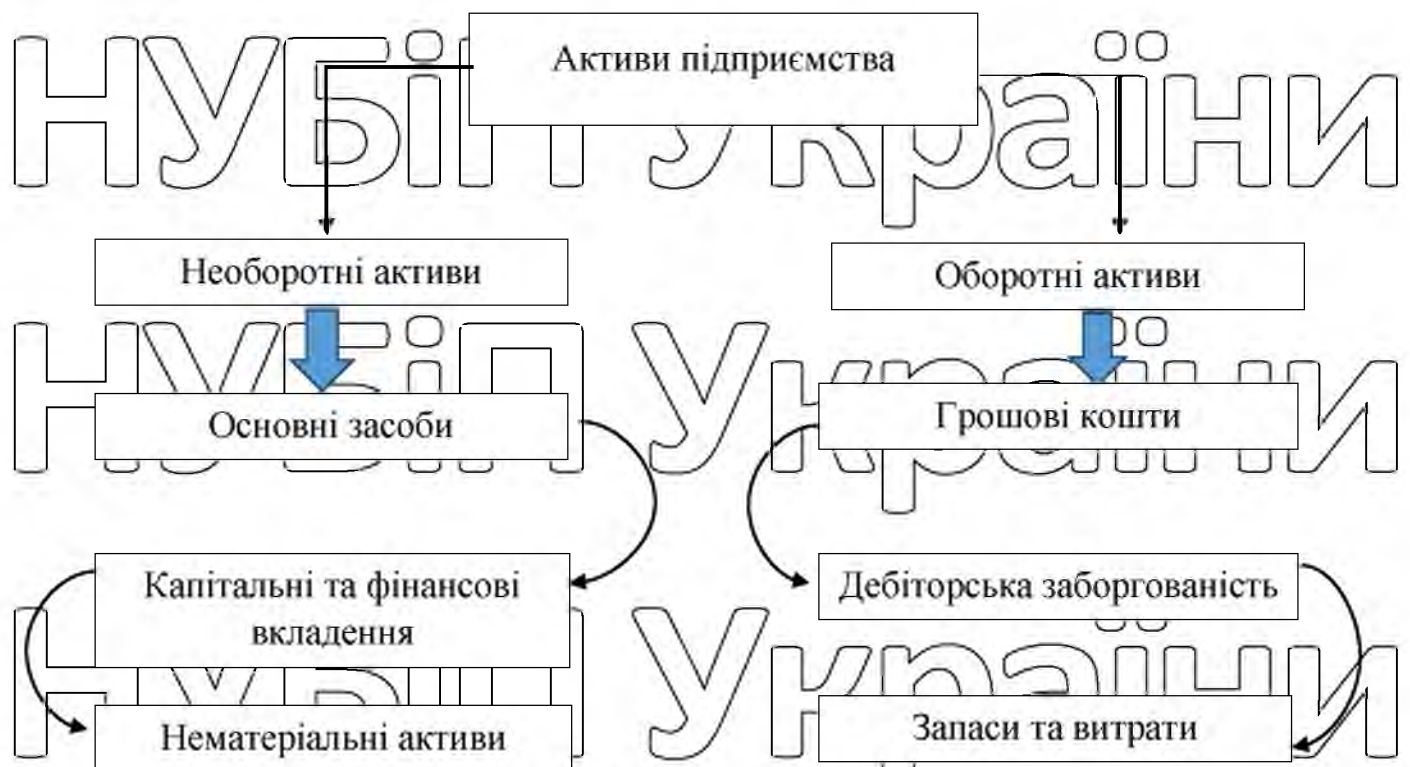

Рис. 1.1 Склад активів підприємства

Джерело: побудовано автором

Необоротні активи – це складова частина балансу підприємства, яка відображає активи, призначені для довготривалого використання. Тобто очікувана тривалість використання перевищує 1 рік. Ці активи є важливою складовою для забезпечення стійкої діяльності підприємства та виконання його основної функції.

Основні засоби (необоротні активи) – це матеріальні об'єкти, які підприємство використовує для продовження своєї діяльності та отримання прибутку.

Основні засоби можуть включати в себе:

1. Нерухомість: Будівлі, споруди, офісні приміщення, склади та інші об'єкти, які підприємство використовує для своєї діяльності.

2. Обладнання та машини: Технічне обладнання, машини, інструменти, які застосовуються в процесі виробництва або надання послуг.

3. Транспортні засоби: Автомобілі, вантажівки, автобуси, які використовуються для транспортування товарів, персоналу або клієнтів.

4. Інші матеріальні активи: Це можуть бути технологічні лінії, спеціалізоване обладнання, машини та інші об'єкти, які допомагають підприємству виконувати свою діяльність.

Основні засоби є ключовими активами для підприємства, оскільки вони допомагають забезпечити виробництво товарів та послуг, які впливають на його прибутковість та конкурентоспроможність.

Капітальні та фінансові вкладення в балансі підприємства відображаються як необоротні активи та мають важливе значення для його фінансового стану та діяльності.

Капітальні вкладення – це інвестиції в реальні активи. Тобто, вкладення коштів в майно, яке підприємство планує використовувати протягом довгого терміну для забезпечення комерційної або виробничої діяльності. Капітальні вкладення можуть включати придбання або будівництво нерухомості, розширення виробничих потужностей, модернізацію обладнання тощо.

Фінансові вкладення – це вкладення коштів в цінні папери, акції, облігації, банківські депозити та інші фінансові інструменти. Фінансові вкладення можуть бути здійснені для отримання доходу від процентів, дивідендів або для зростання капіталу.

Ці дві категорії активів показують, як підприємство розподіляє свої ресурси між реальними активами та фінансовими інструментами з метою забезпечення стабільності та росту.

Нематеріальні активи – це активи підприємства, які не мають фізичної форми, але мають економічну вартість та можуть приносити користь у майбутньому. Вони включають різноманітні права, ліцензії, знання, технології, які можуть створювати конкурентну перевагу та прибуток для підприємства.

До нематеріальних активів можуть належати:

1. Інтелектуальна власність: Патенти, авторські права, товарні знаки, зареєстровані дизайни, які надають право на використання та контроль над інтелектуальними продуктами.

2. Ліцензії та концесії: Право використовувати чужі інтелектуальні власності, технології чи знання під певними умовами.

3. Знання та ноу-хау: Накопичені знання, навички, методи та процедури, які допомагають підприємству досягати конкурентних переваг.

4. Комерційна репутація: Добра репутація підприємства серед клієнтів, партнерів та споживачів, яка може призвести до збільшення продажів та успіху.

Нематеріальні активи можуть мати вагомий вплив на успіх підприємства, а їх вартість може бути визначена на основі потенційних прибутків, які вони можуть принести.

«Оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу»

[3]. Ці активи включають ресурси, які залучаються та використовуються для забезпечення операційної діяльності підприємства та задоволення поточних потреб

Грошові кошти в балансі підприємства відносяться до оборотних активів. Це грошові ресурси, які знаходяться в розпорядженні підприємства на даний момент і можуть бути використані для здійснення операцій, платежів, інвестування чи інших фінансових дій.

Грошові кошти в балансі включають:

1. Готівку на руках: фізичні гроші, які знаходяться у касі підприємства.

2. Банківські рахунки: суми коштів, які зберігаються на рахунках у банках, включаючи поточні та депозитні рахунки.

Грошові кошти в балансі мають вагомим значення для фінансового стану підприємства, оскільки вони відображають доступність ресурсів для покриття поточних зобов'язань, здійснення операцій та інших фінансових потреб.

Дебіторська заборгованість – це сума коштів, яку дебітори повинні сплатити підприємству за надані товари чи послуги, але сплата ще не відбулася на момент складання фінансового звіту.

Запаси – це матеріали, товари або інші ресурси, які підприємство утримує на складі з метою забезпечення неперервного виробництва або надання послуг.

Запаси можуть включати сировину, готову продукцію, товари на продаж, запасні частини, матеріали для виробництва та інші матеріали, необхідні для функціонування підприємства.

Запаси впливають на фінансовий стан підприємства через їх вартість та вплив на ліквідність. З одного боку, необхідно мати достатні запаси, щоб забезпечити неперервність виробництва та виконання замовлень клієнтів. З іншого боку, занадто великі запаси можуть призвести до збільшення витрат на їх утримання та зменшення ліквідності [11].

Витрати майбутніх періодів відносяться до поняття "відстрочених витрат" і вказують на те, що певні витрати на поточний період були вже оплачені або витрачені, але їхні позитивні ефекти або вигода будуть реалізовані в майбутніх періодах. Це означає, що витрати відносяться до певного періоду, хоча їхні позитивні наслідки будуть спостерігатися у наступних періодах.

Активи підприємства отримують своє фінансування з різних джерел, які відображаються у пасивах балансу підприємства. Такі джерела походження включають капітал та інші види зобов'язань, які відображають фінансові зобов'язання підприємства перед різними сторонами [9].

Джерелами формування активів підприємства виступають різні засоби та джерела, що забезпечують необхідні кошти для придобання, створення та утримання активів. Ці джерела можна розділити на дві основні категорії: власний капітал та залучені кошти. Вони дозволяють підприємству реалізовувати свою діяльність та розвиватися [12].

Власний капітал – це кошти, вкладені в підприємство його власниками або інвесторами. Власний капітал може включати:

1. Акціонерний капітал – грошові внески акціонерів (власників акцій) підприємства, які надають їм право власності та голосу в прийнятті рішень.

2. Статутний капітал – мінімальна сума, мінімальний розмір власності компанії при створенні.

3. Резервний капітал – спеціально відведені кошти для покриття можливих втрат або ведення розвитку підприємства.

Залучені кошти (заборгованість) – це кошти, які підприємство отримує від інших джерел, зобов'язуючись повернути їх в майбутньому. Залучені кошти можуть включати:

1. Позики від банків та фінансових установ – короткострокові та довгострокові позики, які надаються підприємству за визначеними умовами.

2. Векселі та облигації – цінні папери, які видавці зобов'язуються повернути кошти власникам на певних умовах.

3. Кредити від постачальників та кредиторів – кошти, отримані підприємством від постачальників або кредиторів, для розрахунків за поставлені товари та послуги.

Аналізуючи оборотні та необоротні активи варто зазначити їх переваги та недоліки.

Переваги оборотних активів

1. Ліквідність. Оборотні активи, такі як гроші можуть швидко перетворитися на грошові кошти. Це допомагає підприємству виконувати поточні платежі та зобов'язання. При низькому рівні оборотних активів можливе пониження ліквідності або, як наслідок втрата доходів [13].

2. Гнучкість. Оборотні активи можуть бути легко змінені або реорганізовані відповідно до змін в діяльності підприємства. Наприклад, запаси можна збільшити або зменшити залежно від зміни попиту на продукцію.

3. Зменшення ризиків. Високий рівень оборотних активів дозволяє підприємству впливати на коливання ринкових умов та забезпечити постійність виробництва.

Недоліки оборотних активів:

1. Низька дохідність. Більшість оборотних активів, таких як запаси та дебіторська заборгованість, можуть приносити низькі доходи порівняно з іншими видами інвестицій.

2. Витрати зберігання. Запаси та інші оборотні активи потребують витрат на зберігання, управління та утримання, що може вплинути на загальні витрати підприємства.

В свою чергу перевагами необоротних активів є:

1. Довгострокова цінність. Необоротні активи, такі як основні засоби та нематеріальні активи, можуть приносити стабільні доходи протягом тривалого періоду.

2. Зменшення ризиків. Підприємство може зменшити ризики коливань ринкових умов, інвестуючи в стабільні необоротні активи.

Недоліки необоротних активів:

1. Низька ліквідність. Необоротні активи можуть бути менш ліквідними, оскільки їх не так просто перетворити в готівку.

2. Зношеність та застарілість. Вартість та ефективність необоротних активів може зменшуватися з часом через фізичну зношеність або застарілість.

Баланс між цими двома типами активів допомагає досягти оптимальної ліквідності та доходності.

Класифікація активів підприємства – це систематичний підхід до групування та розподілу різних видів активів (майна) підприємства залежно від їх характеристик та функцій. Ця класифікація спрощує організацію та аналіз фінансової інформації, дозволяючи зрозуміти, як різні види активів впливають на діяльність та фінансовий стан підприємства.

Головна мета класифікації активів:

1. Організація фінансової звітності. Розділення активів на різні групи допомагає упорядкувати та систематизувати фінансову звітність підприємства. Це полегшує процес складання звітів та їх подальший аналіз.

2. Аналіз та планування. Класифікація допомагає відстежувати та аналізувати динаміку різних груп активів.

Таким чином, класифікація активів підприємства є важливим інструментом для організації фінансової інформації, аналізу та управління.

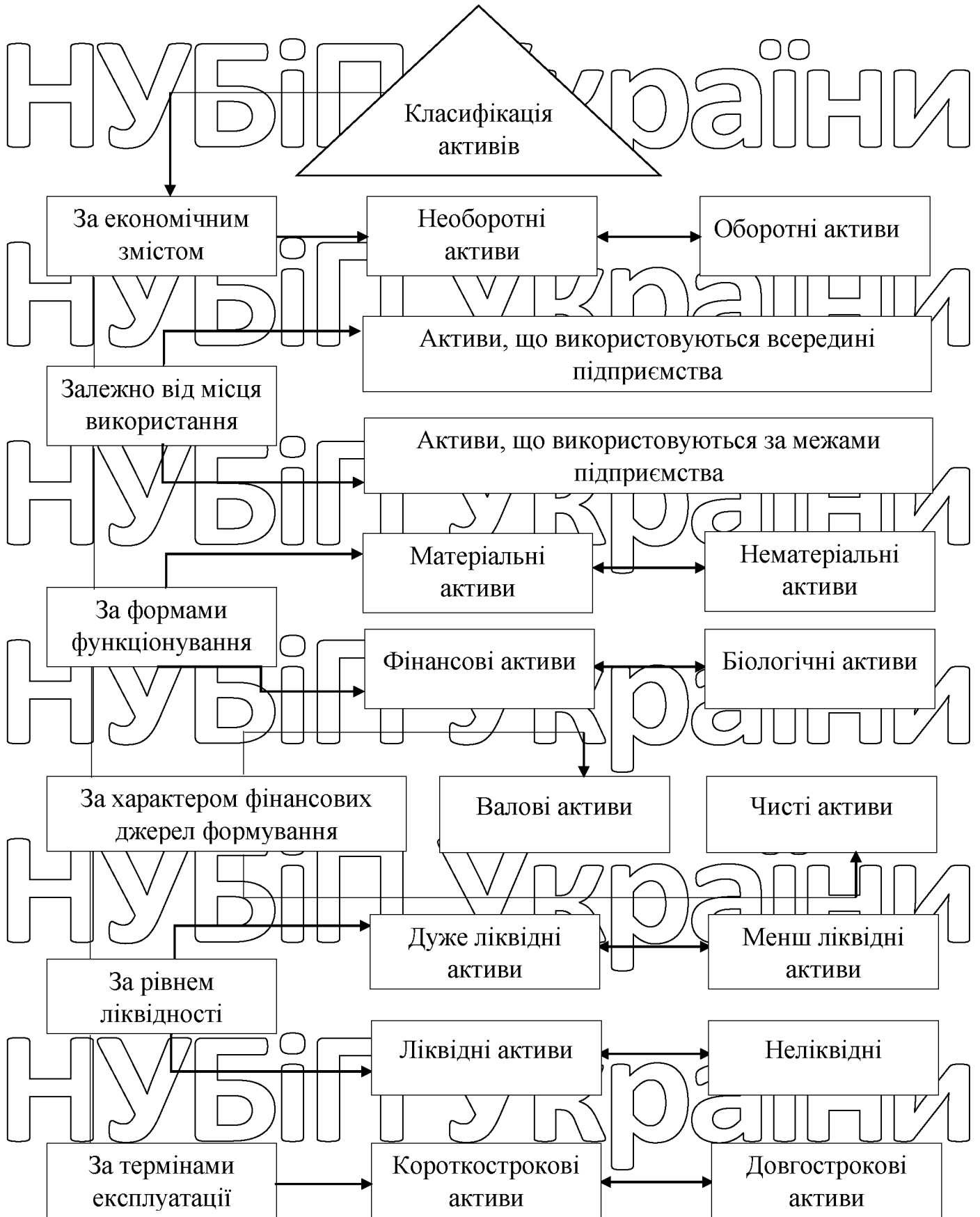

Рис. 1.2 Класифікація активів підприємства за основними ознаками

Джерело: побудовано автором

Аналізуючи рис. 1.2 доцільно охарактеризувати кожен різновид активів за класифікаційною ознакою.

1. За економічним змістом:

А. Необоротні активи – це вид активів, які підприємство збирає з метою довготермінового використання або зберігання, а не для продажу в межах короткострокового періоду. Ці активи призначені для використання на протязі тривалого періоду і не підлягають швидкій реалізації.

В. Оборотні активи – це вид активів, які підприємство використовує для забезпечення його поточної діяльності. Ці активи призначені для швидкого перетворення на грошові кошти або споживання протягом короткого періоду, як правило, впродовж одного року [16].

2. Залежно від місця використання:

А. Активи, що використовуються всередині підприємства – це активи призначені для довготривалого використання та забезпечення основної діяльності підприємства. Сюди слід віднести: основні засоби, нематеріальні активи, готівка, незавершені капітальні вкладення.

В. Активи, що використовуються за межами підприємства – це активи, які призначені для швидкого перетворення на грошові кошти або витрату протягом короткого періоду, як правило, впродовж одного року. Сюди відносяться: короткострокові фінансові вкладення, довгострокові фінансові вкладення, дебіторська заборгованість.

3. За формами функціонування:

А. Матеріальні активи – це вид активів, які мають конкретну матеріальну форму і використовуються підприємством для виробництва товарів чи надання послуг. Ці активи можуть бути фізично сприймані та вимірювані. Сюди відносять: машини та обладнання, будівлі та споруди, транспортні засоби, земельні ділянки.

В. Нематеріальні активи – це вид активів, які не мають фізичної форми, але мають економічну цінність і можуть бути використані для забезпечення

діяльності підприємства. Це можуть бути права, ліцензії, патенти, торгові марки, ноу-хау, авторські права та інші інтелектуальні власності.

Е. Фінансові активи – це вид активів, які включають фінансові інструменти та права на отримання грошових коштів або інших фінансових ресурсів у майбутньому. Ці активи представляють собою права власності або зобов'язання, які можуть бути обмінені на грошові кошти або інші активи. Це можуть бути: позики і кредити, грошові кошти, дебіторська заборгованість, цінні папери [14].

Д. Біологічні активи – це вид активів, який включає живі організми або продукти їх життєдіяльності, які використовуються підприємствами у сільському господарстві, лісовому господарстві та інших сферах для отримання продукції або послуг. Сюди відносять: с/г культури, тварини, лісові ресурси.

4. За характером фінансових джерел формування:

А. Валові активи – це сукупність усіх матеріальних та нематеріальних ресурсів, що належать підприємству, що сформовані за рахунок як власного, так і позикового капіталу та використовуються для забезпечення його діяльності. Це активи, які вказують на суму вартості, яку підприємство володіє на певний момент.

В. Чисті активи – це різниця між вартістю всіх активів підприємства та його зобов'язань (пасивів). Ця різниця показує, скільки вартості залишається власникам підприємства після погашення всіх зобов'язань.

5. За рівнем ліквідності:

А. Дуже ліквідні активи – це активи підприємства, які можуть бути швидко та легко перетворені на грошові кошти без великих втрат вартості. Ці активи мають високий рівень ліквідності, тобто здатність перетворити їх у гроші у короткий строк та без значних знижень у цінності. До високоліквідних активів можуть належати: банківські рахунки, готівка та інші еквіваленти грошей, короткострокові інвестиції, які можуть бути легко продані або обмінені на гроші.

В. Ліквідні активи – це активи підприємства, які мають середній рівень ліквідності, тобто можуть бути перетворені на грошові кошти у помірно

короткий термін без значних втрат вартості. До них можна віднести дебіторську заборгованість.

Е. Менш ліквідні активи – це активи, які мають нижчий рівень ліквідності, тобто важко та тривало реалізуються у грошові кошти без великих втрат або затримок. До цієї групи можуть відноситися більша частина запасів, довгострокові позики.

Д. Неліквідні активи – це активи, які мають низький рівень ліквідності, тобто їх важко швидко перетворити на грошові кошти без великих знижень у цінності або затримок. Неліквідні активи можуть бути складними для реалізації або перетворення на грошову форму, особливо у короткий термін. До таких активів можуть належати нерухомість, довгострокові інвестиції, нематеріальні активи та інші [10].

6. За термінами експлуатації:

А. Короткострокові активи – це активи, які підприємство планує використовувати протягом короткого періоду, зазвичай менше одного року. Ці активи призначені для забезпечення поточної діяльності підприємства та виконання його операційних функцій.

В. Довгострокові активи – це активи, які підприємство планує використовувати на тривалий період, зазвичай більше одного року. Ці активи є основною складовою частиною діяльності підприємства та призначені для забезпечення його довгострокових цілей і функцій.

Класифікація активів є важливим інструментом для систематизації та організації різних видів майна та ресурсів, що володіє підприємство. Цей процес допомагає зрозуміти різні аспекти активів, їх роль у фінансовій та господарській діяльності, а також спростити аналіз, планування та управління.

Класифікація активів допомагає виробити структуру балансу підприємства, підготувати фінансову звітність та здійснювати аналіз фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності. Розуміння категорій активів та їх ролі допомагає підприємству приймати обґрунтовані фінансові рішення та досягати стратегічних цілей.

1.2. Основні принципи ефективного управління активами.

У сучасних умовах динамічного розвитку бізнесу та економічних викликів, ефективне управління активами є ключовим фактором для досягнення стабільності, конкурентоспроможності та забезпечення сталого росту підприємства. Для досягнення цих цілей, необхідно дотримуватися ряду основних принципів ефективного управління активами, які визначають стратегічну та оптимізаційну парадигми діяльності підприємства. На рис. 1.3 зображено основні принципи ефективного управління активами.

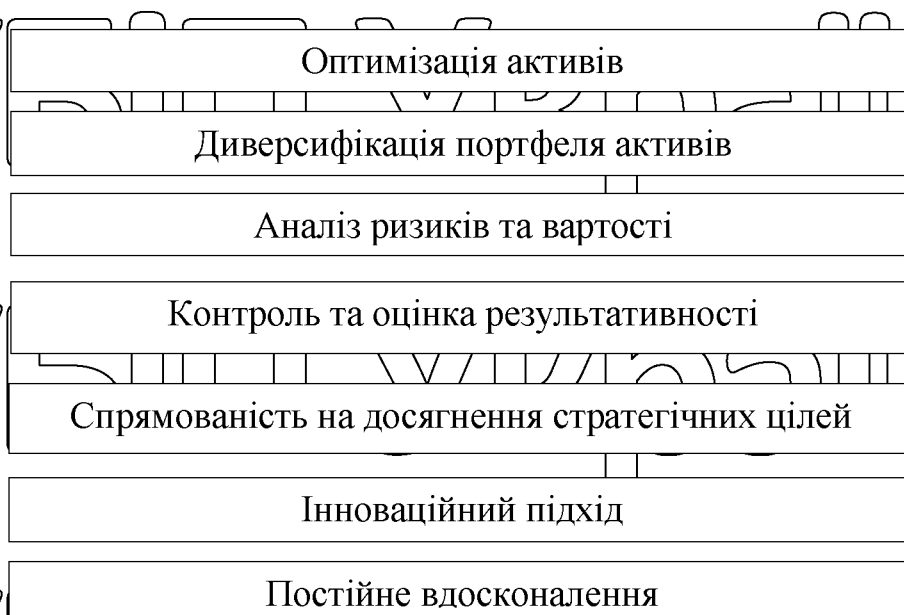

Рис. 1.3 Основні принципи ефективного управління активами.

Джерело: побудовано автором

Принцип оптимізації активів є важливою складовою ефективного управління підприємством. Він передбачає вдосконалення використання ресурсів та активів з метою досягнення максимальної ефективності та стабільності фінансових показників. Оптимізація активів передбачає раціональне визначення співвідношення між оборотними та необоротними активами. Оборотні активи включають кошти, запаси, дебіторську заборгованість тощо, які швидко перетворюються на грошові потоки.

Необоротні активи, у свою чергу, охоплюють основні засоби, нематеріальні активи та інші, які мають більший термін використання.

Оптимальне співвідношення між цими видами активів залежить від конкретної галузі, ринкової ситуації, стратегічних цілей підприємства та інших факторів. Занадто велика кількість оборотних активів може призвести до не завжди використаних ресурсів, а занадто багато необоротних активів може призвести до низької ліквідності. Оптимізація полягає в досягненні балансу між цими активами.

Оптимізація активів також включає аналіз і вибір інвестиційних можливостей. Підприємство повинно оцінювати потенційні інвестиційні проекти, їхню рентабельність, ризики та співвідношення до стратегічних цілей. Вибір найбільш прибуткових та відповідних інвестицій допомагає збільшити вартість активів та досягти фінансового успіху.

Оптимізація активів передбачає збереження балансу між ефективністю використання ресурсів та забезпеченням ліквідності. Ліквідність вказує на здатність підприємства забезпечити вчасні платежі та виконання зобов'язань. Надмірні інвестиції в необоротні активи можуть призвести до недостатньої ліквідності, тоді як недостатній рівень необоротних активів може обмежити потенціал росту та розвитку.

В цілому, принцип оптимізації активів є ключовим у забезпеченні ефективності та стійкості підприємства. Відповідний баланс між різними видами активів допомагає досягти максимальних результатів та забезпечити успішне функціонування на ринку.

Один з ключових принципів ефективного управління активами це диверсифікація портфеля активів. Цей принцип полягає в розподілі активів по різних класах та сферах з метою зменшення ризиків

При вирішенні, які активи включити в портфель, підприємство розглядає різні галузі, види активів та регіони. Розподіл активів по різних сферах сприяє більш широкому розподілу ризиків. Наприклад, якщо певна галузь приносить спад, інші галузі можуть продовжувати приносити прибуток.

Подібно до оптимізації, диверсифікація також враховує зовнішні та внутрішні фактори, що можуть вплинути на активи. Однак, вона додає ще один рівень захисту, оскільки зменшує кількість ризиків в одному напрямку. Цей підхід може допомогти підприємству в уникненні серйозних фінансових втрат у разі негативних змін у певних галузях.

Аналіз ризиків та вартості є невід'ємною частиною ефективного управління активами. Цей принцип передбачає детальне вивчення ризиків, пов'язаних з різними видами активів, а також оцінку вартості цих активів.

Ризики можуть бути фінансовими, оперативними, ринковими, юридичними тощо. Підприємство має аналізувати ці ризики та оцінювати їх вплив на можливість отримання прибутку або на збереження вартості активів.

Оцінка вартості активів є ключовим кроком у прийнятті рішень. Правильне визначення реальної цінності активів допомагає підприємству раціонально вибирати, які активи залишити, а які продати чи перерозподілити. Використання підходів до оцінки вартості, таких як ринкова вартість, вартість заміщення чи вартість використання, допомагає зрозуміти, наскільки активи відповідають стратегічним цілям підприємства [26].

Спрямованість на досягнення стратегічних цілей є ключовим принципом ефективного управління активами. Відповідність вибору та управління активами стратегії розвитку підприємства має вирішальний вплив на його конкурентну перевагу та здатність досягати поставлених цілей.

При розробці стратегії розвитку підприємства необхідно визначити, які активи та ресурси потрібні для досягнення поставлених цілей. Відбір активів повинен враховувати поточну ситуацію на ринку, конкурентні переваги, технологічні можливості та потреби споживачів. Це допомагає створити сприятливе середовище для досягнення стратегічних цілей та забезпечити відповідність дій підприємства його місії та визначеним цілям.

Важливо підкреслити, що рішення, які активи слід використовувати для досягнення стратегічних цілей, може зазнавати змін залежно від зміни стратегічних пріоритетів або ринкової ситуації. Наприклад, при переорієнтації

на високотехнологічний розвиток, підприємство може змінити акценти на інвестування в дослідження та розробки, а при розширенні ринкової присутності – на розширення обсягів виробництва та дистрибуції.

Цей принцип важливий також для забезпечення спрямованості всіх підрозділів та процесів підприємства на досягнення стратегічних цілей. Активи повинні слугувати інструментом для реалізації стратегії, забезпечуючи її виконання та досягнення бажаних результатів.

Загалом, спрямованість на досягнення стратегічних цілей управління активами сприяє концентрації зусиль на тих напрямках, які дійсно важливі для підприємства, допомагає забезпечити ефективність використання активів та досягти бажаних показників розвитку і успішності.

Принцип контролю та оцінки результативності є одним із найважливіших принципів ефективного управління активами. Цей принцип передбачає встановлення системи контролю за діяльністю та використанням активів, а також постійну оцінку досягнення стратегічних цілей та результатів [25].

Система контролю повинна включати моніторинг різних напрямків діяльності, включаючи фінансові показники, ефективність використання ресурсів, виконання проектів та програм, а також дотримання стратегічних планів. Це дозволяє вчасно виявляти недоліки, відхилення від поставлених цілей та інші проблеми.

Важливо визначити ключові показники результативності, за якими буде проводитися оцінка діяльності. Це можуть бути фінансові показники, такі як прибуток, рентабельність, оборотність активів, а також нефінансові показники, наприклад, рівень задоволеності клієнтів, час виробництва, якість продукції тощо [28].

Оцінка результатів дозволяє підприємству визначити, наскільки ефективно використовуються активи для досягнення стратегічних цілей. Якщо показники відхиляються від планових значень, підприємство може вчасно реагувати та коригувати стратегію або дії. Цей принцип є основою для постійного вдосконалення управління активами. На основі аналізу результатів можна

виявити успішні підходи та недоліки, робити відповідні корекції та впроваджувати найкращі практики. Постійний контроль допомагає підтримувати актуальність стратегії, адаптуватися до змін у середовищі та досягати більшого успіху.

В цілому, принцип контролю та оцінки результативності забезпечує системну організацію та ефективність управління активами, дозволяє підтримувати високу якість діяльності та досягати поставлених цілей на довгострокову перспективу.

Інноваційний підхід до управління активами є необхідним у сучасних умовах динамічного ринкового середовища. Цей принцип передбачає здатність підприємства постійно вдосконалюватися та адаптуватися до нових вимог і можливостей, що виникають на ринку.

Застосування інноваційних технологій допомагає підприємству забезпечити більшу продуктивність, знизити витрати та поліпшити якість продукції чи послуг. Підприємство може вдосконалювати виробничі процеси, впроваджувати автоматизацію, використовувати сучасні системи управління, що дозволяє ефективно використовувати свої ресурси та підвищити конкурентоспроможність.

Інноваційний підхід також включає розробку нових продуктів або послуг, які відповідають потребам споживачів. Створення унікальних або покращених продуктів може дозволити підприємству вийти на нові ринки, залучити нових клієнтів та збільшити обсяги продажів.

Інноваційний підхід може полягати і в пошуку нових ринків для розширення бізнесу. Підприємство може досліджувати нові географічні області, впроваджувати продукцію чи послуги для нових сегментів споживачів.

Для успішного інноваційного підходу важлива роль відводиться культурі інновацій всередині підприємства. Це включає підтримку новаторських ідей, створення сприятливого середовища для експериментів та ризику, а також навчання співробітників новим методам та підходам. Інноваційний підхід передбачає розуміння того, що зміна є постійним станом. Успішне підприємство

завжди готове до перегляду своїх методів, стратегій та підходів на користь більш ефективних і інноваційних.

Застосування інноваційного підходу до управління активами допомагає підприємствам не тільки пристосовуватися до змін, а й створювати нові можливості, забезпечуючи зростання, розвиток та стійку конкурентоспроможність.

Принцип постійного вдосконалення передбачає, що управління активами повинно бути гнучким та готовим до змін. Цей принцип є особливо важливим у сучасних умовах швидко змінного бізнес-середовища. Підприємства повинні бути готові до трансформацій та інновацій, щоб ефективно відповісти на нові виклики та можливості.

Принцип постійного вдосконалення наголошує на важливості проактивного підходу. Підприємства повинні передбачати зміни в середовищі та прогнозувати нові тенденції, роблячи необхідні корекції у своїх стратегіях та діях.

Постійне вдосконалення вимагає системного аналізу результатів діяльності. Підприємство повинно визначати, що працює добре і допомагає досягати цілей, а також ідентифікувати слабкі місця та недоліки, які потребують вдосконалення. Управління активами повинно бути гнучким та адаптивним до змін. Підприємства повинні бути готові швидко реагувати на зміни в економічному, технологічному та соціальному середовищі, перекладаючи ресурси на нові напрямки та налаштовувати свої плани відповідно до поточної ситуації.

Принцип постійного вдосконалення допомагає підприємствам стати більш конкурентоспроможними та реалізувати свій потенціал в умовах постійних змін. Активний підхід до навчання, аналізу, експериментів та готовність до адаптації допомагають досягти стабільності та успіху в довгостроковій перспективі.

Усі ці принципи мають важливе значення для ефективного управління активами. Вони допомагають підприємствам досягти оптимального балансу між використанням ресурсів, забезпеченням рентабельності та зниженням ризиків.

Реалізація цих принципів сприяє створенню стабільної та конкурентоспроможної підприємницької діяльності в умовах постійних змін та викликів ринкового середовища.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності управління активами підприємства.

Ефективне управління активами є важливою складовою успішної діяльності будь-якого підприємства. Підприємства включають фінансові, матеріальні, технічні та людські ресурси, які взаємодіють для досягнення стратегічних цілей компанії. Оцінка ефективності управління активами є складним завданням, вимагає аналізу фінансових результатів, оптимізації ресурсів та визначення впливу управлінських рішень на підприємницьку діяльність. Для досягнення цієї мети застосовуються різноманітні методичні підходи, які допомагають покращити рівень ефективності управління активами підприємства.

Рис. 1.4 Основні методичні підходи до оцінки ефективності управління активами.

Джерело: побудовано автором

НУВБІП УКРАЇНИ

Основні методичні підходи до оцінки ефективності управління активами:

1. Фінансовий підхід.

Фінансовий підхід до оцінки ефективності управління активами підприємства є одним із найбільш розповсюджених і важливих методичних підходів. Цей підхід базується на аналізі різноманітних фінансових показників, які допомагають оцінити, наскільки добре працюють активи підприємства, генерують прибуток та повертають інвестовані кошти.

Основні фінансові показники, що використовуються в цьому підході:

1. Показники майнового стану підприємства.
2. Ліквідність підприємства.
3. Платоспроможність підприємства.
4. Ділова активність підприємства.
5. Рентабельність підприємства

Переваги та недоліки фінансового підходу.

Переваги:

1. Простота та зручність у застосуванні.
2. Здатність швидко оцінити фінансовий результат діяльності підприємства.
3. Допомогає виявити проблемні області управління активами.

Недоліки:

1. Недостатньо розглядаються питання, що стосуються оптимізації процесів та довгострокових перспектив.

2. Не враховує нематеріальні активи та нефінансові показники ефективності.

2. Балансовий підхід.

Балансовий підхід є важливою підходом для оцінки ефективності управління активами підприємства, яка акцентує увагу на зв'язку між активами та пасивами. Цей підхід враховує, як підприємство фінансує свою діяльність, як

розподіляються ресурси між різними видами активів, та ефективно використовує залучений капітал.

Основні напрямки балансового підходу щодо оцінки ефективності управління активами:

1. Фінансування. Балансовий підхід аналізує, яка частина активів фінансується власним капіталом підприємства, а яка – залученими коштами (позичковим капіталом). Оцінка оптимального співвідношення між власним і залученим капіталом дозволить забезпечити фінансову стійкість підприємства.

2. Структура активів. Аналіз щодо розподілу активів підприємства між різними видами (оборотні та необоротні активи). Правильне співвідношення між цими видами активів може вказувати на оптимальний рівень ефективності.

3. Забезпеченість пасивних активів. Важлива ситуація, наскільки активи покривають зобов'язання підприємства перед кредитором. Це впливає на фінансову стабільність та довіру партнерів.

4. Розподіл ресурсів. Балансовий підхід на основі результатів бачить, які активи найбільш прибуткові та як їх розподіл впливає на загальну ефективність підприємства.

Переваги та недоліки фінансового підходу.

Переваги:

1. Простота та зручність у застосуванні.

2. Здатність швидко оцінити фінансовий результат діяльності підприємства.

3. Допомогає виявити проблемні області управління активами.

Недоліки:

1. Недостатньо розглядаються питання, що стосуються оптимізації процесів та довгострокових перспектив.

2. Може не виявляти причини відхилень у фінансових показниках.

3. Економіко-математичний підхід.

Економіко-математичний підхід є одним із передових інструментів для оцінки ефективності управління активами підприємства. Він базується на

використанні математичних моделей та аналізі даних з призначення прогнозування рівня ризику та станів, а також можливе визначення оптимальних стратегій управління активами.

Основні напрямки економіко-математичного підходу:

1. Математичні моделі. Економіко-математичний підхід використовує математичні моделі для відтворення взаємозв'язків між факторами та змінними в управлінських активах. Ці моделі можуть бути використані для прогнозування рівня прибутку, ризику, оборотності тощо [15].

2. Варгісний аналіз. Цей метод дозволяє оцінити ступінь впливу зміни факторів на фінансові показники підприємства. Аналізуючи показники чутливості до зміни параметрів, можна застосувати фактори, які мають найбільший вплив на ефективність.

3. Регресійний аналіз. Цей метод дозволяє встановити різницю між абсолютними змінними та показниками ефективності управління активами. За допомогою регресійних моделей можна komponувати, які фактори є ключовими для досягнення певних цілей.

4. Оптимізація. Економіко-математичний підхід допоможе знайти оптимальні рішення управлінських завдань, таких як розподіл ресурсів, портфельний аналіз, оптимальний рівень запасів тощо. Використання оптимізаційних методів сприяє досягненню максимальної ефективності.

Переваги та недоліки економіко-математичного підходу

Переваги:

1. Забезпечує обґрунтовані прогнози та аналіз ризиків.
2. Дозволяє отримати взаємодію різних факторів та їх вплив на показники ефективності.
3. Розробка оптимальних стратегій на основі математичних моделей дозволить зменшити невизначеність та прийняти кращі рішення.

Недоліки:

1. Вимагає доступу до великого обсягу якісних даних для побудови надійних математичних моделей.

2. Не завжди можна врахувати непередбачувані події та нематеріальні фактори.

4. Стратегічний підхід.

Стратегічний підхід є ключовим у контексті оцінки ефективності управління активами підприємства, що зосереджується на взаємозв'язку між активами та стратегічними цілями розвитку організації. Цей підхід орієнтує на аналіз того, як успішно активи сприяють досягненню довгострокових цілей підприємства.

Основні напрямки стратегічного підходу до оцінки активів управління:

1. Аналіз відповідності стратегії. Підприємство має переконатися, що його активи підтримують та допомагають обраним стратегіям розвитку. Це означає врахування цілей, цінностей та напрямків розвитку, а також оцінку, чи сприяють активи поточній активності досягненню цілей.

2. Вимірювання поза активами. Важливо оцінити, як активи впливають на створення конкурентних переваг підприємства. Це може включати аналіз того, як активи сприяють розробці нових продуктів, розширенню ринків або зниженню виробничих витрат.

3. Довгостроковий погляд. Стратегічний підхід розглядає питання строкового горизонту, оцінюючи, як ефективно активи допомагають підприємству досягти своїх цілей протягом тривалого періоду.

4. Ризики та можливості. Стратегічна оцінка включає аналіз ризиків, пов'язаних з активами управління, а також виявлення можливостей для оптимізації та вдосконалення.

5. Відповідність змінам. Стратегічний підхід дозволяє оцінити, як активи підприємства можуть адаптуватися до змін на технологічних спадах та інших важливих факторах.

Переваги та недоліки стратегічного підходу.

Переваги:

1. Допомагає забезпечити зручність діяльності підприємства з його стратегічними цілями.

2. Спрямований на досягнення довгострокової стійкості та конкурентних переваг.

3. Враховує нематеріальні та менше вимірювані активи, такі як репутація та інновації.

Недоліки

1. Може бути складним у реалізації через потребу в глибокому аналізі стратегічних цілей та їх впливу на активи.

2. Залежить від точності стратегічних передбачень та прогнозів.

5. Бенчмаркінг.

Бенчмаркінг є потужним інструментом в оцінці ефективності управління активами підприємства, оскільки він дозволяє порівнювати власні результати та практики з результатами конкурентів або відомими лідерами галузі. Це допомагає ідентифікувати області для покращення управління активами та впровадження найкращих практик.

Основні напрямки бенчмаркінгу в оцінці управління активами:

1. Визначення об'єктів порівняння. Підприємство вибирає об'єкт порівняння, який може бути конкурентами, лідерами галузі або найкращими практиками відомих компаній.

2. Збір та аналіз даних. Здійснюється збір та аналіз даних щодо діяльності обраного об'єкта порівняння та власної діяльності. Це може включати фінансові показники, процеси, стратегії тощо.

3. Ідентифікація невідповідностей. Порівнюючи результати, визначаються області, де підприємство відстає від обраного об'єкта порівняння. Це можуть бути області ефективності управління активами, де можна досягнути покращень.

4. Впровадження покращень. Бенчмаркінг надає змогу впроваджувати знайдені найкращі практики та стратегії з інших компаній для власного підприємства, що сприяє покращенню управлінських процесів.

5. Постійне вдосконалення. Бенчмаркінг є циклічним процесом, що передбачає постійне вдосконалення управлінської діяльності на основі результатів порівняння та аналізу.

Переваги та недоліки бенчмаркінгу:

Переваги:

1. Дозволяє знаходити найкращі практики та ідеї для покращення власних стратегій та процесів.

2. Сприяє вдосконаленню конкурентоспроможності та забезпечує зростання результативності.

Обмеження:

1. Не завжди можна безпосередньо порівняти практики, оскільки кожне підприємство має унікальні характеристики.

2. Вимагає доступу до інформації про інші підприємства та їх стратегії.

Оцінка ефективності управління активами підприємства є складним завданням, яке вимагає використання різноманітних методів та підходів.

Фінансовий підхід дозволяє оцінити рентабельність та оборотність активів, забезпечуючи інформацію про їх прибутковість та ефективність. Балансовий

підхід акцентує увагу на відповідності між активами та пасивами підприємства, сприяючи збалансованому фінансовому становищу. Економіко-математичний

підхід використовує математичні моделі для аналізу ризиків та можливостей, розробки оптимальних стратегій та вибору ефективних рішень. Стратегічний

підхід допомагає забезпечити відповідність між активами та стратегією розвитку, спрямовуючи діяльність підприємства на досягнення довгострокових

цілей. Бенчмаркінг виходить за межі внутрішнього аналізу, дозволяючи порівнювати результати та практики з конкурентами та найкращими гравцями

галузі для вдосконалення власного управління активами.

Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки, їх комбінування може створити комплексний підхід для більш точної та повної оцінки ефективності

управління активами підприємства. Вибір підходу залежить від конкретних цілей, ресурсів та контексту діяльності підприємства, а їх відповідне

використання може допомогти досягнути кращих результатів та забезпечити стабільність та зростання організації.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово-економічна характеристика ПАТ "Укррічфлот"

Сьогодні ПАТ "Укррічфлот" – це приватний логістичний оператор здійснює розвиток річкової транспортної інфраструктури України та реалізовує комплексні логістичні рішення будь-якої складності [17].

ПАТ "Укррічфлот" продовжує неупинно розвиватися та змінюватися. З метою активного розвитку аграрного напрямку побудовано та введено в експлуатацію два портові елеватори в Дніпрі та Херсоні та два криті зернові склади в Дніпрі та Миколаєві [17].

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства ПАТ "Укррічфлот" зображено в табл. 2.1

Таблиця. 2.1

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства ПАТ "Укррічфлот", станом на 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
	2020	2021	2022		
Чистий дохід від реалізації	1087106	1128352	299792	-787314	-72,4
Собівартість реал. прод.	920211	1015724	264446	-655765	-71,26
Валовий прибуток	166895	112628	35346	-131549	-78,82
Чистий прибуток/ збиток	49944	40646	193971	+144027	288,37
Валюта балансу	2951086	2627565	2428848	-522238	-17,69
Власний капітал	2192814	1935928	1915971	-276843	-12,62
Необоротні активи	2809320	2506313	2325660	-483660	-17,21
Оборотні активи	141766	99265	103188	-38578	-27,21

Аналізуючи таблицю 2.1 можна побачити, що більшість показників з 2020 року по 2022 р. мають тенденцію до зниження.

Також варто сказати, що спостерігалось збільшення чистого доходу від реалізації в 2021 р. на 41246 тис. грн., або на 3,79% в порівнянні з 2020 роком.

Але в 2022 році даний показник знизився на 828560 тис. грн. або на 73,43%, причиною цього стала війна з росією. Війна призвела до закриття морських портів, блокади торговельних маршрутів та обмеження щодо пересування суден. Це призвело до зменшення обсягів та доходів від морських перевезень і торгівлі.

Що стосується собівартості, то можна сказати, що в 2021 р. вона збільшилася на 95513 тис. грн. або на 10,37% в порівнянні з 2020 роком.

Валовий прибуток також має тенденцію до зменшення. В 2022 році він зменшився на 77282 тис. грн. або на 68,61%, коли складав 112628 тис. грн. в 2021 році.

Аналізуючи чистий прибуток/збиток, можна сказати, що підприємство протягом 2020-2022 рр. мало чистий збиток. В 2021 р. він складав 40646 тис. грн., що на 9298 менше за попередній рік, а в 2022 році даний показник становив 153325 тис. грн., що на 377,2% більше за 2021 рік.

Валюта балансу за 2022 рік складала – 2428848 тис. грн., що на 522238 тис. грн. менше або на 17,69% за 2020 рік.

Що стосується власного капіталу, то тут відбувається тенденція до зменшення протягом трьох років. Так в 2020 році власний капітал становив – 2192814 тис. грн., а в 2022 році – 1915971 тис. грн., що на 276843 тис. грн. менше.

Аналізуючи необоротні та оборотні активи можна побачити, що показники з кожним роком знижуються. Так в 2020 році необоротні активи склали – 2809320 тис. грн., а в 2022 році – 2325660 тис. грн., що на 17,21% менше.

Оборотні активи в 2022 році становили – 103188 тис. грн., що на 38578 тис. грн. менше за 2020 рік.

Отже, можна сказати, що основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства ПАТ "Укррічфлот", протягом трьох років знижуються.

особливо видно дане зниження в 2022 році, причиною цього стала фінансова криза та війна.

Проаналізуємо показники майнового стану підприємства, ліквідності підприємства, платоспроможності підприємства, ділової активності підприємства.

Майновий стан підприємства характеризується використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (пасивів). Джерелом інформації для оцінки майнового стану є баланс підприємства. [1]

Капіталоозброєність підприємства відображає наявність ресурсів і можливостей для забезпечення його функціонування та розвитку. Загалом, фондоозброєність підприємства демонструє, наскільки готове підприємство до ефективного функціонування, конкуренції на ринку та досягнення стратегічних цілей [18].

Коефіцієнт зносу основних засобів є показником, що характеризує темпи зносу та старіння основних засобів підприємства. Цей показник дозволяє підприємству визначити, яка частина вартості основних засобів вже була амортизована та витрачена на виробництво, і скільки ще можна вважати ці активи використовуваними.

Коефіцієнт придатності основних фондів – виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості [21].

Таблиця 2.2

Аналіз коефіцієнтів оцінки майнового стану ПАТ "Укррічфлот" в динаміці за 2020-2022 рр.

№ з/п	Назва показника	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
		2020	2021	2022		
1.	Капіталоозброєність	2765,6	2548,5	2841,36	75,76	2,73
2.	Коефіцієнт зносу основних засобів	7,46	10,06	8,79	1,33	17,82
3.	Коефіцієнт придатності	12,39	9,51	10,36	2,03	-16,38

Нормою для капіалоозброєності являється збільшення показників протягом наступних періодів у порівнянні з попередніми. Як видно з результатів показник збільшується, що здавалося б свідчить про покращення діяльності підприємства адже основних фондів на одну людину ставало все більше. Але якщо більш детально аналізувати ситуацію стане видно, хоча основні фонди і справді дещо збільшувались, але основною причиною підвищення показника стало значне зменшення працівників з кожним періодом (у 2020 р: 937 чол.; у 2021 р: 862 чол.; у 2022 р: 741 чол.)

Отже, основною причиною підвищення показника є не збільшення основних фондів, а скорочення працівників що є вкрай негативним явищем (причиною якого не є більша автоматизація виробництва).

З 2020 по 2021 рік коефіцієнт зносу зріс з 7,46% до 10,06%, що може вказувати на більш інтенсивне зношення основних засобів. Це може бути результатом більшого навантаження на обладнання, використання застарілого обладнання або інших факторів. Однак, в 2022 році коефіцієнт зносу знову зменшився до 8,79%. Це може вказувати на те, що в цьому році темпи зносу основних засобів стали менш інтенсивними, дане зменшення було спричинено війною.

Зменшення коефіцієнта придатності з 2020 до 2021 року (з 12,39 до 9,51) може вказувати на те, що підприємство стало менш ефективним у використанні своїх основних засобів для генерації робочих місць. Це може бути спричинене різними факторами, такими як зниження обсягів виробництва, недостатній використання обладнання або інші обставини. Однак, у 2022 році коефіцієнт придатності знову зріс до 10,36. Це може свідчити про поліпшення ефективності використання основних засобів.

Отже, аналіз коефіцієнтів оцінки майнового стану ПАТ "Укррічфлот" дав зрозуміти що загальне становище основних засобів знаходиться у хибкому стані, значне скорочення штату не пов'язане з більшою автоматизацією, зменшення придатності основних засобів – все це створює труднощі для функціонування підприємства.

Ліквідність підприємства трактується як його здатність виконувати фінансові зобов'язання та забезпечувати поточну діяльність шляхом швидкого перетворення активів на готівку або еквіваленти готівки. Іншими словами, це можливість підприємства вчасно погашати свої зобов'язання, такі як платежі по постачальникам, зарплати працівникам, податки тощо, за допомогою наявних активів.

Ліквідність підприємства характеризує механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти, з метою своєчасного виконання зобов'язань[2].

Ліквідність є ключовим показником фінансового стану підприємства, оскільки вона визначає його здатність вижити на ринку та уникнути фінансових проблем. Це особливо важливо в умовах невизначеності і економічної нестабільності.

Таблиця 2.3

Аналіз коефіцієнтів ліквідності підприємства ПАТ "Укррічфлот" в динаміці за 2020-2022 рр.

№ з/п	Назва показника	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
		2020	2021	2022		
1.	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,46	0,26	0,40	-0,6	-13,04
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,34	0,19	0,28	-0,06	-17,6
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0009	0,004	0,018	+0,017	+20
4.	Чистий оборотний капітал	-163744	-280669	-153564	10180	-6,2

Нормою коефіцієнта покриття є більше нормативного значення протягом періоду у порівнянні з попередніми. Показник нижче нормативного свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для

НУБІП УКРАЇНИ

того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Недостатня платоспроможність підприємства може призвести до серйозних наслідків, що обумовлені недовірою з боку інвесторів, кредиторів, постачальників та партнерів. Це також може призвести до зростання вартості кредитних ресурсів, що може виявитися в прямих фінансових втратах для компанії [30].

НУБІП УКРАЇНИ

Коефіцієнт поточної ліквідності станом на 2020 рік складає 0,46. Це означає, що на кожну одиницю поточних зобов'язань припадає 0,46 одиниці поточних активів. Такий коефіцієнт менше 1, що вказує на те, що підприємство має менше готівки та інших готових до реалізації активів, ніж зобов'язань. Це

НУБІП УКРАЇНИ

може вказувати на можливу трудність у погашенні короткострокових зобов'язань. Аналогічна тенденція прослідковується в 2021 та 2022 рр. Загалом, такі низькі значення коефіцієнта поточної ліквідності можуть вказувати на нестабільний фінансовий стан підприємства, і важливо вжити заходів для покращення керування грошовими потоками та забезпечення достатньої ліквідності для вчасного погашення зобов'язань.

НУБІП УКРАЇНИ

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, то можна сказати, що отримані дані показують негативну тенденцію до зниження це вказує на те, що в цих роках підприємство має менше найбільш ліквідних активів, ніж короткострокових зобов'язань. Це може вказувати на відносно низьку готівкову позицію та може створити труднощі у випадку необхідності швидко погасити зобов'язання.

НУБІП УКРАЇНИ

Дивлячись на коефіцієнт абсолютної ліквідності можна побачити, що прослідковується негативний тренд значень показника і це вказує на те, що підприємство може мати труднощі зі сплатою короткострокових зобов'язань.

НУБІП УКРАЇНИ

Від'ємне значення чистого оборотного капіталу може вказувати на те, що в даних роках підприємство має більше короткострокових зобов'язань, ніж доступних активів для їх погашення. Це може свідчити про недостатність фінансових ресурсів для покриття зобов'язань та може створювати ризик неплатоспроможності.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності підприємства ПАТ "Укррічфлот" дав зрозуміти, що загальне становище ліквідності підприємства знаходиться у складному стані.

Наступною групою показників оцінки фінансового стану підприємства є оцінка платоспроможності підприємства.

Таблиця 2.4
Аналіз коефіцієнтів платоспроможності підприємства ПАТ "Укррічфлот" в динаміці за 2020-2022 рр.

№ в/ п	Назва показника	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
		2020	2021	2022		
1.	Коефіцієнт платоспроможності	0,74	0,74	0,78	+0,04	5,4
2.	Коефіцієнт фінансування	0,34	0,35	0,26	-0,08	-23,5
3.	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-1,15	-2,82	-1,48	+0,33	-28,6
4.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,07	-0,14	-0,08	+0,01	14,3
5.	Коефіцієнт фінансової залежності	0,25	0,26	0,21	-0,04	-16

Аналізуючи коефіцієнт платоспроможності можна побачити тенденцію до стабільності протягом трьох років. Отримані дані показують, що протягом 2020-2021 р. ПАТ "Укррічфлот" використовує не весь свій потенціал.

Коефіцієнти фінансування зростають з 2020 року до 2021 року (з 0,34 до 0,35), але потім зменшуються у 2022 році до 0,26. Збільшення коефіцієнта фінансування за 2021 рік може вказувати на збільшення використання зовнішніх джерел фінансування, таких як позики та кредити. Це може бути викликано

залученням додаткового капіталу для розширення діяльності або фінансування проектів. З іншого боку, зниження коефіцієнта фінансування у 2022 році може вказувати на зменшення залежності від чужих коштів, що може бути результатом збільшення балансу та більш активного використання власного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами за 2020 рік становив: $-1,15$, в 2021 році: $-2,82$, а в 2022 році: $-1,48$. Тобто, ми бачимо, що спостерігається тенденція від'ємних показників. Це можна свідчити про те, що власних оборотних коштів підприємства недостатньо для покриття його короткострокових зобов'язань. Така ситуація може вказувати на фінансові труднощі, де підприємство може виявити складнощі з оплатою короткострокових зобов'язань, таких як платежі поставникам, податки тощо.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу за 2020 рік складає: $-0,07$, в 2021 р.: $-0,14$, а 2022 році: $-0,08$. Від'ємне значення показника коефіцієнта маневреності власного капіталу може індикативно вказати на те, що власний капітал та витрати, залучені на довгостроковій основі, в основному спрямовані на фінансування необоротних активів, таких як об'єкти основних засобів.

Це може мати такий ефект, який для фінансування оборотних активів, таких як запаси та дебіторська заборгованість, підприємству доведеться звертатися до зовнішніх джерел фінансування, таких як позики або кредити. Така ситуація може бути наслідком недостатньої ліквідності або неефективного управління оборотними активами.

Коефіцієнт фінансової залежності протягом трьох років є досить стабільним. Так в 2022 році – $0,21$, що на $0,04$ менше за 2020 рік. Це можна індикативно вказати на те, що підприємство використовує більший рівень зовнішніх джерел фінансування в порівнянні з власним капіталом. З одного боку, це можна свідчити про здатність підприємства привертати кредитні ресурси для фінансування своєї діяльності, що може бути корисним для здійснення інвестицій і розвитку. Однак важливо також збалансувати використання зовнішніх джерел фінансування, оскільки велика залежність від позик може

призвести до високих витрат на відсотки та збільшити ризик у разі нестачі грошових потоків для погашення зобов'язань.

Ділова активність – це комплексна сукупність заходів та дій, спрямованих на розвиток та ведення бізнесу з метою досягнення поставлених цілей. Це поняття охоплює всі напрямки діяльності підприємства, які допомагають забезпечити його ефективне функціонування та стабільний розвиток.

Таблиця 2.5

Аналіз показників ділової активності підприємства ПАТ "Укррічфлот" в динаміці за 2020-2022 рр.

№ з/п	Назва показника	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
		2020	2021	2022		
1.	Коефіцієнт оборотності активів	0,39	0,44	0,13	-0,26	-66,6
2.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,81	8,10	1,34	-3,47	-72,14
3.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	12,55	16,74	4,84	-7,71	-61,43
4.	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,45	0,52	0,14	-0,31	-68,8

Аналізуючи коефіцієнт оборотності активів за період, можна зробити наступні висновки: Значення коефіцієнта вказує на те, що за 2020-2022 рік підприємство вдалося здійснити оборот активів менше ніж 1 раз. Це може свідчити про меншу ефективність використання активів для генерації виручки. Також варто виділити, що відбулося значне зниження показника в 2022 році на 0,31. Причиною цього зниження стала війна з росією.

Дивлячись на дані коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості за період, можна сказати, що підприємству вдалося здійснити оборот кредиторської заборгованості більше ніж 4 рази за 2020 рік. Та більше ніж 8 раз

за 2021 рік. Це може вказувати на те, що підприємство ефективно використовує свої заборгованості перед постачальниками. Значення коефіцієнта за 2022 рік значно зменшилося у порівнянні з попереднім роком. Це може вказувати на те, що оборот кредиторської заборгованості став менше і активність підприємства у використанні цього джерела фінансування зменшилася.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості протягом 2020-2021 рр. мав тенденцію до збільшення. Так у 2020 році значення коефіцієнта вказує на те, що підприємство здійснило оборот дебіторської заборгованості більше ніж 12 разів за рік. Це може свідчити про ефективний процес виходу на ринок та реалізації товарів або послуг. За 2021 рік значення коефіцієнта зросло у порівнянні з попереднім роком. Це означає, що підприємство здійснило ще більший оборот дебіторської заборгованості. Високий оборот може вказувати на те, що підприємство успішно реалізує свою продукцію та швидко здійснює продажі. Але в 2022 році показник дуже сильно знизився і становить – 4,84, що на 11,9 менше за попередній рік. Причина цього війна з РФ та як наслідок фінансова криза.

Значення коефіцієнта оборотності основних засобів за 2020 рік вказує на те, що оборот основних засобів підприємства становив 0,45 рази за рік. Це може свідчити про те, що основні засоби використовуються менше ніж один раз протягом року. Це може бути результатом того, що основні засоби підприємства є довготривалими і не підлягають частій зміні. За 2021 рік значення показника збільшилося, це може означати, що оборот основних засобів став трохи більшим. Зростання може бути пов'язане зі зміною в стратегії підприємства, збільшенням обсягу виробництва або іншими чинниками. В 2022 році значення коефіцієнта зменшилося значно у порівнянні з попередніми роками. Це може вказувати на те, що оборот основних засобів став значно меншим. Причиною цього є зменшення виробничої активності.

Отже, за результатами аналізу видно, що загальне становище основних засобів знаходиться у хибкому стані, загальне становище ліквідності підприємства знаходиться у складному стані, причиною цього є фінансова криза.

2.2. Структура та динаміка активів підприємства

Господарська діяльність кожного підприємства базується на активах.

Активи представляють сукупність ресурсів та власності, які компанія володіє та контролює з метою забезпечення своєї діяльності. Активи можуть бути різного виду, такі як грошові кошти, нерухомі та рухомі майна, обладнання, запаси, власний капітал та інші ресурси.

Активи виступають основою для виробництва товарів і послуг, здійснення операцій, отримання прибутку, розширення діяльності та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Ефективне управління активами допомагає досягти цілей підприємства, забезпечити відповідну ліквідність та платоспроможність, оптимізувати витрати та збільшити рентабельність.

Аналіз структури та динаміки активів дозволяє зрозуміти, як розподіляються та змінюються ресурси підприємства, яке обладнання та ресурси найбільш важливі для його діяльності, а також які кроки можуть бути покращені для більш ефективного використання активів у майбутньому.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [3].

Аналіз активів підприємства розумно розпочати з проведення вертикального та горизонтального аналізу.

Вертикальний аналіз дозволяє оцінити структуру внутрішнього розподілу активів на різні групи або позиції у відсотковому виразі від загальної суми активів. Це допоможе з'ясувати, яку частку займає кожна складова в загальній структурі.

Горизонтальний аналіз дозволяє порівняти показники активів за різні періоди часу для виявлення змін та тенденцій. Це важливо для визначення динаміки розвитку підприємства, його фінансової стабільності та змін у розподілі активів.

Горизонтальний аналіз активів ПАТ "Укрріфлот" наведено в таблиці 2.6

Таблиця 2.6

Горизонтальний аналіз активів ПАТ "Укрінфлот"
за 2020-2022р., (тис. грн.)

Активи	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Необоротні активи					
Основні засоби	2591378	2196867	2105453	-485925	-18,75%
Первісна вартість	2800446	2196867	2308545	-491901	-17,56%
Знос	209068	0	203092	-5976	-2,85%
Довгострокові фінансові інвестиції	35118	40923	37534	2416	6,87%
Необоротні активи, всього	2626496	2237790	2142987	-483509	-18,40%
Оборотні активи					
Запаси	37919	26769	29529	-8390	-22,12%
Д.З. за товари, роботи, послуги	51479	30374	19838	-31641	-61,46%
Сума Д.З. за розрахунками з бюджетом	9838	5255	7861	-1977	-20,1%
Грошові кошти та їх еквіваленти	295	1575	4657	4362	1478,6%
Оборотні активи, всього	99531	63973	61885	-37646	-37,8%
Активи, всього	2726027	2301763	2204872	-521155	-19,11%

Для наочності структури активів за 2020-2022 роки доцільно їх зобразити їх графічно.

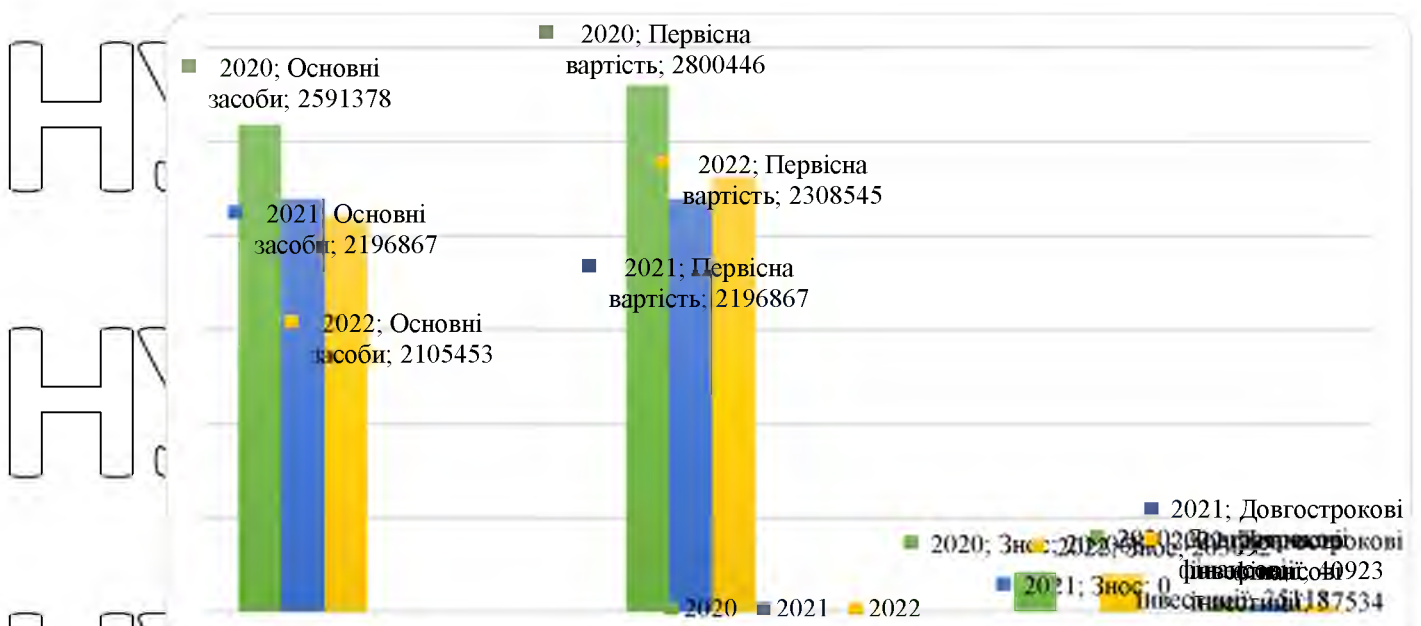

Рис. 2.3 Структуру необоротних активів ПАТ "УКРРІЧФЛОТ"

Джерело: побудовано автором

Аналізуючи рис. 2.3 можна побачити, що основні засоби з кожним роком зменшуються. Так в 2020 році вони становили 2591378 тис. грн., а в 2022 р. – 2105453 тис. грн., що на 485925 тис. грн. менше.

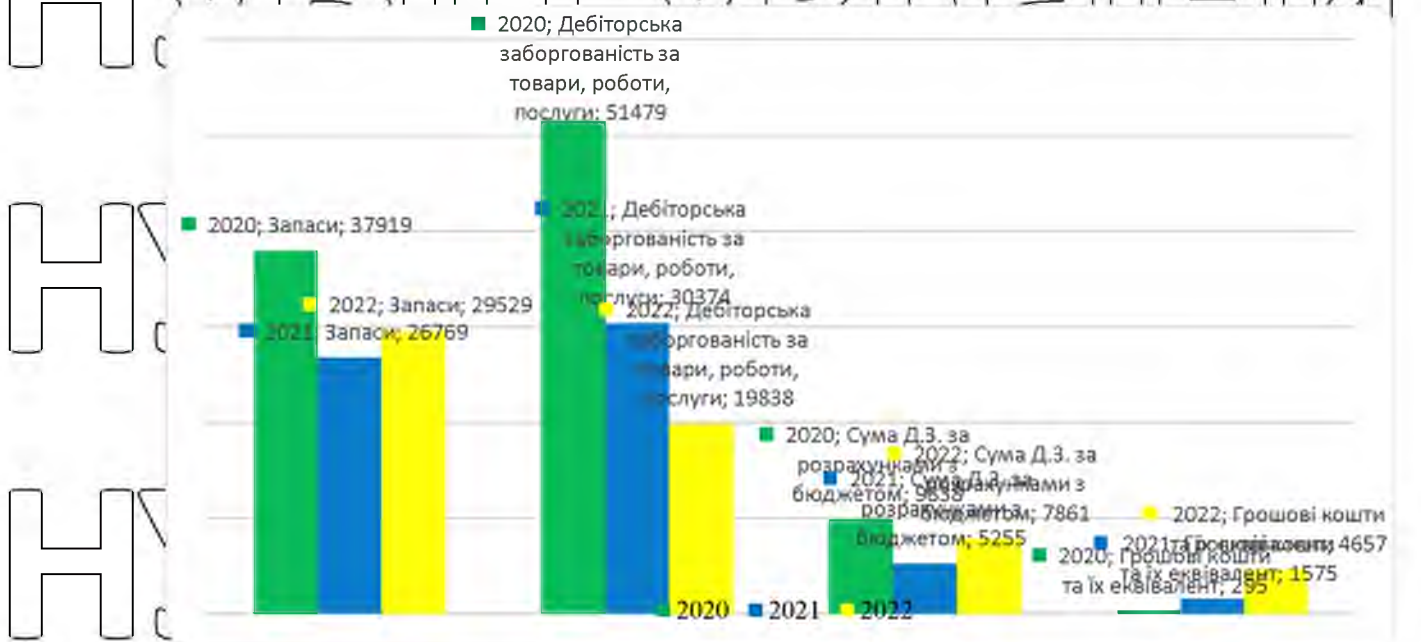

Рис. 2.4 Структуру оборотних активів ПАТ "УКРРІЧФЛОТ"

Джерело: побудовано автором

Дивлячись на рис. 2.4, можна помітити, що відбулося значне збільшення грошових коштів та їх еквівалентів. Так, в 2020 році вони становили – 295 тис. грн., а в 2022 році, їхня сума зростає до 4657 тис. грн., що на 1478,6% більше.

Причиною даного збільшення можна вважати зменшення дебіторської заборгованості. В 2020 році вона складала – 51479 тис. грн., а в 2022 р. – 19838 тис. грн., що на 31641 тис. грн. менше за 2020 рік. Тобто дебітори повернули кошти.

Таблиця 2.7

Аналіз розділів активу балансу ПАТ "Укррічфлот" за 2020-2022 роки.

Активи	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Необоротні активи	2809320	2506313	2325660	-483660	-17,21%
Оборотні активи	141766	99265	103188	-38578	-27,2%
Баланс	2951086	2627565	2428848	-522238	-17,69%

Для наочності аналізу активів балансу ПАТ "Укррічфлот" доцільно зобразити їх графічно.

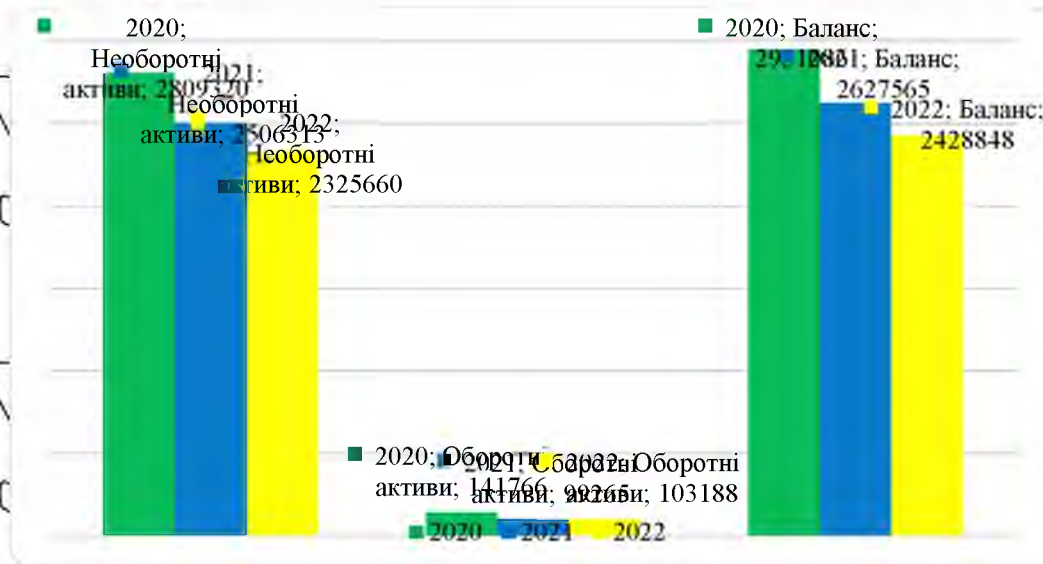

Рис. 2.5 Зміни основних розділів активу балансу ПАТ "УКРРІЧФЛОТ"

Джерело: побудовано автором

Проаналізувавши рис. 2.5 можна сказати, що спостерігається негативна тенденція зниження активів. Так в 2020 році сума необоротних активів складає 2809320 тис. грн., а в 2022 році – 2325660 тис. грн., що на 483660 тис. грн. менше.

З оборотними активами теж саме. В 2020 році – 141766 тис. грн., а в 2022 р. – 103188 тис. грн., що на 27,2% менше.

Що стосується баланса підприємства, то можна сказати, що відбулося зменшення суми активів на 522238 тис. грн., з 2020 р. по 2022 р.

Вертикальний аналіз балансу дозволяє досліджувати структуру та внутрішній розподіл активів, пасивів та власного капіталу підприємства, вираженого у відсотковому виразі від загальної суми балансу. Цей аналіз дозволяє застосувати, яка частина кожної групи активів, пасивів та капіталу складається із загальної суми та розробити їхню важливість у структурі фінансового стану підприємства.

Аналіз вертикального балансу може бути корисним при розробці стратегії підприємства та прийнятті фінансових рішень. Наприклад, якщо власний капітал становить невелику частину балансу, це може вказувати на необхідність залучення додаткових інвестицій або зменшення зобов'язань.

Вертикальний аналіз балансу є важливим інструментом для фінансового аналізу та прийняття стратегічних рішень. Він допомагає легше розуміти структуру фінансів підприємства і визначати можливість покращення фінансового стану.

Розглянемо вертикальний аналіз на підставі даних балансу ПАТ "Укррічфлот" (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Вертикальний аналіз активів ПАТ "Укрінфлот"

Активи	2020	Питома вага	2021	Питома вага	2022	Питома вага
Необоротні активи						
Основні засоби	2591378	95.0%	2196867	95.44%	2105453	95.49%
Первісна вартість	2800446	102.7%	2196867	95.44%	2308545	104.7%
Знос	209068	7.66%	0	0%	203092	9.21%
Довгострокові фінансові інвестиції	35118	1.28%	40923	1.77%	37534	1.70%
Необоротні активи, всього	2626496	96.34%	2237790	97.22%	2142987	97.19
Оборотні активи						
Запаси	37919	1.39%	26769	1.16%	29529	1.3%
Д.З. за товари, роботи, послуги	51479	1.95%	30374	1.32%	19838	0.89%
Сума Д.З. за розрахунками з бюджетом	9838	0.36%	5255	0.22%	7861	0.35%
Грошові кошти та їх еквіваленти	295	0.01%	1575	0.06%	4657	0.21%
Оборотні активи, всього	99531	3.65%	63973	2.78%	61885	2.80%
Активи, всього	2726027	100%	2301763	100%	2204872	100%

Здійснивши аналіз за методикою вертикального аналізу можемо бачити такі зміни. Основні засоби становлять 95,0% в 2020 році, в 2022 – 95,49%. Дане збільшення відбулося за рахунок зменшення частки оборотних активів. Щодо оборотних активів, то тут можна сказати, що найбільшу частку складала дебіторська заборгованість в 2020 р. – 1,95%, але в 2022 році все змінилося, вона стала складати – 0,89%. Грошові кошти та їх елементи збільшилися з 0,01% до 0,21%, все це за рахунок зменшення дебіторської заборгованості. Щодо запасів, то можна сказати, що в кількісному вираженні вони зменшилися, а в відсотковому залишилися майже на тому самому рівні – 1,3%.

Отже, ми бачимо, що горизонтальний аналіз показав, що з кожним роком необоротні та оборотні активи зменшувалися. Зменшення активів може

вказувати на послаблення фінансової стійкості підприємства, особливо якщо це стосується оборотних активів, таких як грошові кошти, запаси і дебіторська заборгованість. Послаблення стійкості може бути наслідком погіршення фінансової ефективності або збільшення зобов'язань. Зменшення активів може бути наслідком фінансових труднощів або низької ліквідності. Це може вказувати на необхідність удосконалення управління грошовими потоками та розміщенням ресурсів.

З результатів вертикального аналізу видно, що основні засоби мають найбільшу питому вагу у структурі активів підприємства. Це може свідчити про великий обсяг інвестицій в довгострокові активи, такі як судна, транспортні засоби, інфраструктура та інше обладнання, яке використовується для здійснення операцій та діяльності підприємства в морському та річковому транспорті.

Ця структура активів може бути характерною для компаній, які спеціалізуються в сфері транспорту та логістики. Однак важливо також забезпечити ефективне управління цими основними засобами, включаючи їхнє обслуговування, ремонт та модернізацію, а також розглянути плани щодо подальшого розвитку та розширення бізнесу в цій сфері.

Управління цими активами, забезпечення їхньої надійності, ефективного використання та регулярного технічного обслуговування є критичними напрямками для забезпечення безперервності операцій та збереження цінності цих активів. Також важливо ретельно планувати розвиток та модернізацію флоту та інфраструктури, оскільки це може впливати на конкурентоспроможність і прибутковість підприємства.

Прийняття стратегічних рішень щодо розвитку та ефективного використання основних засобів є важливим завданням для керівництва ПАТ "Укррічфлот". Також важливо слідкувати за змінами в ринкових умовах та регуляторному середовищі для адаптації стратегії до нових викликів та можливостей у сфері морського та річкового транспорту.

2.3. Оцінка ефективності управління активами досліджуваного підприємства.

Оцінка ефективності управління активами є процесом підприємства для визначення того, наскільки ефективно використовуються його ресурси з метою досягнення стратегічних цілей. Для проведення оцінки можна використовувати різні підходи, методи та показники [27].

Оцінка ефективності управління активами – це складний процес, який вимагає аналізу багатьох факторів та розуміння бізнес-середовища підприємства.

Оцінка стану майна є лише однією складовою оцінки ефективності підприємства. Важливо також оцінити, наскільки це майно є продуктивним та ефективним у використанні для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Виходячи з цього, доцільно визначити показники, які відображають цей процес на підприємстві.

Рентабельність активів – це фінансовий показник, який відображає відношення прибутку підприємства до загальної вартості його активів. Цей показник оцінює, наскільки ефективно підприємство використовує активи для генерації свого прибутку.

В інших словах, це показник, який показує чи здатне підприємство успішно генерувати прибуток на основі свого майна та ресурсів

$$Pa_{2020p.} = 49944 / ((2951086 + 2627565) / 2) = 0,017\%$$

$$Pa_{2021p.} = -40646 / ((2627565 + 2434759) / 2) = -0,016\%$$

$$Pa_{2022p.} = -193971 / (2428848 + 2213172) / 2 = -0,020\%$$

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу – це фінансовий показник, що відображає зворотний відсоток доходу, отриманого на підприємстві, від вкладеного в нього власного капіталу. Показник дає уявлення про те, наскільки ефективним є використання власного капіталу підприємства для забезпечення прибутковості. Цей показник вимірюється у відсотках і показує, скільки відсотків прибутку генерується на одиницю власного капіталу. Висока

рентабельність власного капіталу може свідчити про ефективне використання внутрішніх ресурсів та капіталу для генерації прибутку.

$$P_{\text{вк}2020\text{р.}} = -49944 / ((2192814 + 1935928) / 2) * 100 = -2,42\%$$

$$P_{\text{вк}2021\text{р.}} = -40646 / ((1935928 + 1908975) / 2) * 100 = -2,11\%$$

$$P_{\text{вк}2022\text{р.}} = -193971 / ((1915971 + 1722000) / 2) * 100 = -10,66\%$$

Коефіцієнт рентабельності діяльності вказує на те, який відсоток від доходу від реалізації продукції (після відрахування витрат на виробництво) залишається в якості чистого прибутку після врахування всіх витрат, пов'язаних

з господарською діяльністю підприємства. Цей показник допомагає визначити

ефективність виробничих процесів та забезпечення прибутковості підприємства.

$$P_{\text{д}2020\text{р.}} = -49944 / 1087106 = -0,045\%$$

$$P_{\text{д}2021\text{р.}} = -40646 / 1128352 = -0,036\%$$

$$P_{\text{д}2022\text{р.}} = -193971 / 299792 = -0,64\%$$

Коефіцієнт рентабельності продукції характеризує ефективність та прибутковість виробництва конкретної продукції або послуг на підприємстві.

Цей показник показує на відношення прибутку, отриманого від реалізації певної продукції, до витрат, пов'язаних з виробництвом цієї продукції. Показник

рентабельності продукції надає можливість оцінити ефективність виробництва

ресурсів та засобів для досягнення прибутку. Вищий показник може свідчити про ефективне виробництво та оптимальне використання ресурсів.

$$P_{\text{рп}2020\text{р.}} = (-17110 + 97528 - 110191) / (920211 + 175198 + 21470) = -0,02\%$$

$$P_{\text{рп}2021\text{р.}} = (-71943 + 54949 - 112457) / (1015724 + 189301 + 52778) = -0,10\%$$

$$P_{\text{рп}2022\text{р.}} = (-188544 + 168167 - 45189) / (88907 + 12005 + 264446) = -0,18\%$$

Для узагальнення розрахунків зведемо отримані результати в таблицю 2.9.

Аналіз показників ефективності використання майна ПАТ "Укррічфлот"

№ з/п	Назва показника	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
		2020	2021	2022		
1.	Коефіцієнт рентабельності активів	-0,017	-0,016	-0,020	-0,003	-17,6
2.	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-2,42	-2,11	-10,66	-8,24	-340,4
3.	Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,045	-0,036	-0,64	-0,595	-1322,2
4	Коефіцієнт рентабельності продукції	-0,02	-0,10	-0,18	-0,16	800

Коефіцієнт рентабельності активів за 2020 рік становить -0,017. Це означає, що підприємство втратило 1,7% прибутку від вартості своїх активів у цьому році.

Такий результат може бути показником того, що витрати та збитки перевищили прибуток. Як ми бачимо аналогічний тренд відбувається в 2021 та 2022 році.

Від'ємні значення коефіцієнта рентабельності активів можуть бути результатом низької або негативної прибутковості діяльності підприємства, можливо, викликані великими витратами, невдалою стратегією, низьким попитом на продукцію або іншими факторами. Це може вказувати на проблеми, з якими підприємство може стикнутися у плані забезпечення стійкої фінансової рентабельності в майбутньому.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу за 2020 рік становить -2,42.

Це означає, що власний капітал підприємства приніс втрати у розмірі 2,42% від своєї вартості у цьому році. Це може свідчити про негативну прибутковість та проблеми з генерацією прибутку від власного капіталу. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу в 2021 році становить -2,11. У цьому році втрати зменшилися, але власний капітал все ще не віддав бажаний прибуток. За 2022 рік показник становить -10,66. Втрати від власного капіталу в значній мірі зросли до 10,66%. Такий результат може бути серйозним сигналом того, що прибутковість власних інвестицій погіршилася.

Від'ємні значення коефіцієнта рентабельності власного капіталу можуть свідчити про те, що підприємство має проблеми з генерацією прибутку, які можуть бути пов'язані з високими витратами, низькою ефективністю використання ресурсів або іншими факторами. Такий стан може впливати на фінансову стійкість та здатність підприємства залучати додатковий капітал.

Коефіцієнт рентабельності діяльності за 2020 рік становить -0,045. Це означає, що основна діяльність підприємства принесла втрати у розмірі 4,5% від вартості діяльності. Такий результат може свідчити про те, що витрати та збитки перевищили прибуток від основної діяльності. За 2022 рік ситуація погіршилася

і коефіцієнт рентабельності діяльності став -0,64. Втрати від діяльності значно зросли до 64%. Такий результат може вказувати на серйозні проблеми з генерацією прибутку від основної діяльності підприємства. Дане підвищення втрат від діяльності в більшості випадків пов'язана з війною.

За 2020 рік коефіцієнт рентабельності продукції становить -0,02. Це означає, що підприємство втратило 2% від вартості реалізованої продукції у цьому році. Втрати від реалізації продукції можуть бути спричинені високими витратами на виробництво або низькою вартістю продукції. У 2021 році втрати зросли до 10% від вартості продукції. Коефіцієнт рентабельності продукції в

2022 році становить -0,18. Втрати від реалізації продукції зросли ще більше до 18%. Це може вказувати на значні труднощі в генерації прибутку від продукції.

Далі проведемо аналіз основних показників ефективності використання активів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Основні показники ефективності використання активів

Показники	Роки			Зміна, +/-	2022 у % до 2020
	2020	2021	2022		
Прибуток на одну гривню реалізованої продукції	-0,045	-0,036	-0,64	-0,595	1322,2
Продуктивність праці	1160,19	1308,99	404,5	-755,69	-65,13
Коефіцієнт ділової активності	0,36	0,42	0,12	-0,24	-66,66

Виробництво реалізованої продукції на одиницю вартості основних засобів	0,42	0,51	0,14	-0,28	-66,66
Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	9,02	11,29	3,3	-5,72	-63,4
Оборотність коштів у розрахунках, днів	40,46	32,32	110,6	70,14	173,35
Оборотність виробничих запасів, оборотів	29,09	68,64	15,30	-13,79	-47,4
Оборотність виробничих запасів, днів	12,54	5,31	23,8	11,26	89,79
Оборотність власного капіталу, оборотів	-0,52	0,58	-0,16	-0,36	-69,2
Тривалість операційного циклу	36,74	27,28	100	63,26	172,18

Аналізуючи таблицю 2.10 можна побачити, багато показників мають тенденцію до зменшення. Так прибуток на одну гривню реалізованою продукції за 2020 рік склав -0,045, тобто був збиток, а в 2022 році: -0,64. Це означає, що підприємство зазнало збитків з кожної гривні виручки від продажу продукції протягом трьох років. Варто зазначити, що збільшення збитку до -0,64 спричинено війною та фінансовою кризою.

Продуктивність праці за 2022 рік становила 404,5 грн/чол., що на 755,69 грн/чол. менше за 2020 рік. Причиною цього стало, по-перше, скорочення кількості працюючих на підприємстві. Так за 2020 рік на підприємстві було 937 чол., а в 2022 році – 741 чол. По-друге, війна з росією. Обидві причини взаємопов'язані між собою.

Коефіцієнт ділової активності за 2020 рік становив 0,36. В 2021 році він збільшився до 0,42, що вказує на певне підвищення ефективності використання активів, але в 2022 році він зменшився до 0,12. Це зменшення може бути пов'язане із факторами, такими як низька прибутковість, зменшення виручки.

Виробництво реалізованої продукції на одиницю вартості основних засобів за 2020 рік складало 0,42, але в 2022 відбулося зменшення на -0,28. Це зменшення може бути пов'язане факторами, такими як зношеність основних засобів, зниження продуктивності чи збільшення витрат.

Оборотність коштів у розрахунках в 2022 році становила 3,3 обороти, що на 5,72 обороти менше за 2020 рік. В результаті чого відбулося збільшення

оборотність коштів у днях, тобто на 70,14 днів. Це може бути зв'язане зі зменшенням швидкості операційного циклу підприємства, довшим часом оплати рахунків або затримок у розрахунках з клієнтами або постачальниками.

В свою чергу оборотність виробничих запасів зменшуються на 13,79 оборотів і становлять 15,30 оборотів. Через це оборотність виробничих запасів у днях збільшується до 23,8 днів, хоч в 2020 році становило 12,54 днів. Це вказує на те, що середній час, який виробничі запаси перебувають на складі або в процесі виробництва, збільшився. Тобто, запаси затримуються на довший період перед використанням у виробництві або продажу. Це може призвести до збільшення витрат на зберігання запасів і може бути нефективним використанням ресурсів.

Бачимо, що оборотність власного капіталу зменшилося до 0,16 оборотів.

В результаті всіх цих негативних змін збільшується загальна тривалість операційного циклу. В 2020 році вона складала 36,74 дня, а в 2022 р. 100 днів, що на 63,26 дня більше.

Проаналізувавши показники рентабельності та ефективності використання коштів, можна дійти висновку, що підприємство мало негативну прибутковість, в результаті чого відбулося погіршення фінансового стану підприємства, виробництва особливо в 2022 році. Причинами цього стала війна як наслідки низький попит на продукцію, низька продуктивність праці, збільшилась тривалість операційного циклу та загалом погіршився фінансовий стан підприємства. Підприємству варто провести аналіз ефективності виробництва для зменшення витрат та підвищення продуктивності праці. Можливо, знадобиться модернізувати обладнання та покращити процеси. Також потрібно знайти можливості для заощадження на енерговитратах та оптимізації використання ресурсів.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

ПІДПРИЄМСТВА «УКРРІЧФДОЛ»

3.1. Напрямки підвищення ефективності структури активів

Сучасний економічний ландшафт вимагає від підприємств не тільки стабільності та прибутковості, але й активної оптимізації внутрішніх процесів для досягнення максимальної ефективності. Одним із ключових складових цього завдання є оптимізація структури активів підприємства. Структура активів визначає співвідношення між різними видами активів, які компанія володіє, і грає важливу роль у забезпеченні стійкості та успішності підприємства.

Основною метою оптимізації структури активів є досягнення найвищих результатів з мінімізацією ризиків.

Ефективна структура активів відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та здатності підприємства адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Для досягнення цієї мети, підприємствам слід ретельно аналізувати та вдосконалювати структуру своїх активів на основі конкретних стратегічних цілей, ризиків та ресурсних обмежень.

Одним із ключових напрямків підвищення ефективності структури активів є оптимізація оборотних активів. Вона включає в себе ефективне управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами. Оптимізація оборотних активів спрямована на зменшення часу їх обороту, що сприяє підвищенню ліквідності підприємства та зниженню затримок у платежах.

Важливим кроком є аналіз рівня та структури запасів. Визначення найбільш популярних товарів та врахування сезонності допоможе збалансувати їх обсяги та уникнути зайвого блокування капіталу. Підприємство повинно зрозуміти, які товари та матеріали знаходяться на складі, скільки їх вартість і яка частка капіталу вкладена в них. Це допоможе визначити, які запаси є найбільш важливими та приносять найвищу рентабельність.

Сезонні зміни в попиті на товари можуть значно впливати на рівень запасів. Важливо прогнозувати ці сезонні зміни та адаптувати обсяги запасів відповідно до цього. Збалансована стратегія збереження запасів під час періодів

зниженого попиту і їх збільшення під час піку може забезпечити оптимальне використання капіталу.

Занадто великі запаси можуть призвести до блокування капіталу, який може бути використаний для інших інвестицій або потреб. Оптимізація рівня запасів допоможе уникнути надмірного блокування грошей в них, звільняючи капітал для інших потреб.

Підприємство повинно мати чітку стратегію оптимізації відрахування коштів від клієнтів. Встановлення жорстких умов оплати та нагадування про прострочені платежі забезпечує більш ефективний грошовий потік.

Важливою складовою ефективного управління дебіторською заборгованістю є невідкладна реакція на прострочені платежі. Система нагадувань та регулярний контакт з боржниками допомагають уникнути затримок у сплаті та забезпечити своєчасне надходження коштів.

Перед встановленням умов оплати важливо провести аналіз кредитоспроможності клієнтів. Це дозволяє зменшити ризик невиконання та недостатньої ліквідності, враховуючи фінансову стабільність клієнтів. Важливо розвивати партнерські стосунки з клієнтами та забезпечувати їх задоволеність якістю товарів або послуг. Задоволені клієнти більш схильні платити своєчасно

та підтримувати довгострокову співпрацю.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю сприяє поліпшенню грошового потоку, забезпечує більш стабільну фінансову позицію та допомагає підприємству зосередитися на своїх стратегічних цілях та розвитку.

Ефективне управління грошовими коштами є ключовою складовою оптимізації структури активів підприємства. Воно передбачає добірливий контроль над грошовими потоками та має велике значення для забезпечення стабільної фінансової позиції.

Підприємство повинно докладати зусиль для того, щоб забезпечити своєчасну оплату від клієнтів та партнерів. Регулярне відстеження відрахувань та нагадування про необхідність оплати може запобігти затримкам, забезпечуючи більш швидкий грошовий витік.

Оптимізація управління грошовими коштами полягає в максимально ефективному використанні власних ресурсів. Вона може включати в себе інвестування в криптовалюту, розміщення в депозити, придбання цінних паперів тощо. Важливо збалансувати потреби у грошових коштах з можливостями їхнього прибуткового використання.

Ретельний фінансовий аналіз допомагає передбачити майбутні грошові потоки та планувати їхнє використання. Прогнозування можливих доходів і витрат дозволяє підприємству підготуватися до змін та запобігти непередбачуваним фінансовим труднощам. Важливою складовою ефективного

управління грошовими коштами є резервування певної суми для непередбачуваних витрат чи можливих фінансових криз. Це забезпечує фінансову стабільність та готовність до викликів. Розумний вибір фінансових інструментів, таких як кредити, кредитні лінії, лізинг, може сприяти оптимізації фінансових ресурсів та забезпечити більш ефективний підхід до управління грошовими потоками.

Ефективне управління грошовими коштами дозволяє підприємству підтримувати ліквідність, забезпечувати стабільність та готовність до фінансових викликів. Ретельне планування, аналіз та раціональне використання ресурсів допомагають досягти цих цілей та забезпечують ефективну структуру активів підприємства.

Ще одним напрямком підвищення ефективності структури активів є різноманітність інвестицій. Вкладання коштів у різні види активів зменшує ризики та забезпечує більш стабільний потік прибутку. Розподіл інвестицій між більшими видами активів може бути піддано аналізу та оптимізації з відліковою рентабельністю та ризиками.

Підвищення виробничої ефективності також впливає на структуру активів.

Зменшення витрат на виробництво та оптимізація використання ресурсів сприяють підвищенню ефективності використання активів. Оптимізація виробничих процесів та підвищення продуктивності можуть призвести до ефективного розподілу ресурсів.

Аналіз та оптимізація кожного етапу виробничого процесу може призвести до зниження витрат на ресурси, робочу силу та час. Впровадження нових технологій, автоматизація та вдосконалення робочих процесів можуть покращити продуктивність та якість виробництва.

Оцінка та раціональне використання ресурсів, таких як сировина, матеріали, енергія та робоча сила, є важливою частиною вдосконалення виробничої ефективності. Мінімізація витрат на ці ресурси дозволяє ефективно використовувати активи підприємства.

Розробка чіткої стратегії виробництва, орієнтованої на оптимізацію ресурсів та підвищення продуктивності, забезпечить ефективний розподіл активів. Стратегічне планування спрямовані на розвиток виробництва, сприяючи покращенню структури активів.

Інвестиції в навчання та розвиток робітників дозволили би забезпечити більш кваліфіковану та продуктивну робочу силу. Команда, яка приймає найкращі практичні рішення та вміє ефективно використовувати ресурси забезпечить високу виробничу ефективність.

Постійний моніторинг та аналіз є невід'ємною частиною ефективного управління структурою активів підприємства. Процес включає систематичний аналіз фінансових показників та можливу діяльність підприємства з виявлення тенденцій, ризиків для оптимізації. Результати моніторингу та аналізу застосовуються для коригування стратегій та прийняття управлінських рішень, що підвищує ефективність структури активів.

Постійний моніторинг дозволяє більш оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, галузях економічного стану та внутрішніх факторах. Це допоможе підтримувати стабільну фінансову позицію підприємства.

Важливо врахувати, що підвищення ефективності структури активів може зустріти певні виклики та обмеження. Передовсім, підприємство повинно тримати баланс між рентабельністю та ризиками. Надмірна ризикованість може призвести до непередбачуваних втрат, тоді як занадто консервативний підхід може обмежити деякий прибуток.

Додатковим викликом є нестабільність економічного середовища та зміни в ринкових умовах. Підприємствам необхідно адаптувати свою стратегію структури активів до змін, від якої можна вимагати швидкого та гнучкого прийняття рішень.

Підвищення ефективності структури активів є масовим і складним завданням для будь-якого підприємства. Вона вимагає остаточного аналізу, стратегічного планування та систематичного моніторингу. Підприємства повинні зберігати баланс між досягненням максимальної рентабельності та зменшенням ризиків. Розгляд вищезазначених напрямків, таких як оптимізація оборотних активів, різноманітність інвестицій, вдосконалення виробничої ефективності та постійний моніторинг, може допомогти підприємствам досягти цієї мети та забезпечити їх стабільність та успішність в подальшому.

Для оптимізації оборотних активів використаємо методичний підхід (табл.

3.1).

Таблиця 3.1
Структура оборотних активів для різних нормативних значень коефіцієнта покриття для ПАТ «Укррічфлот»

Вид активу	Коефіцієнт поточної ліквідності			
	0,40 (факт)	1	1,5	2
Частка запасів у структурі оборотних активів, %	29,16	31,7	52,4	68
Частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів, %	66,34	55,3	33,6	22
Частка високоліквідних активів у структурі оборотних активів, %	4,5	13	14	10

На сучасному етапі функціонування підприємство повинно досягти нормативного значення коефіцієнта поточної ліквідності рівня 1, шляхом оптимізації структури оборотних активів (з такою питомою вагою – 31,7%; 55,3%; 13%;).

Таблиця 3.2

Формування структури оборотних активів для нормативного значення коефіцієнта покриття на рівні 1.

Показник	Прогноз при Кп 1	Питома вага в структурі оборотних активів, %
Запаси	81648.422	31,7%
Дебіторська заборгованість	142433.998	55,3%
Грошові кошти та їх еквіваленти	33483.58	13%
Оборотні активи, всього	257566	100%

Згідно таблиці 3.2, можна зробити висновок, що підприємству потрібно збільшити суму оборотних активів на 156000 тис. грн., щоб досягти значення коефіцієнта поточної ліквідності на рівні 1., зокрема збільшити запаси на 52119 тис. грн., дебіторську заборгованість на 75053 тис. грн., грошові кошти та їх еквіваленти на 28826 тис. грн. Для того, щоб підвищити дані показники підприємству необхідно буде здійснювати постійний контроль за сплатою дебіторської заборгованості, також слід здійснювати моніторинг платоспроможності клієнтів завдяки публічній фінансовій звітності.

ПАТ «Укррічфлот» є найбільший оператор ринку річкового піску та загадом підприємством з репутацією, через це він може підняти ціни на свої послуги. Все це вплине на покращення фінансового стану підприємства.

В результаті чого, підприємство зможе збільшити коефіцієнт швидкої ліквідності до 0,89 та коефіцієнт абсолютної ліквідності до 0,13., що позитивно вплине на його розвиток в майбутньому.

3.2 Впровадження заходів для максимізації вартості активів

У сучасних умовах глобалізації та посиленої конкуренції, питання ефективного управління активами підприємств стає вкрай актуальним.

Максимізація вартості активів відіграє ключову роль у досягненні стійкого фінансового становища підприємства та забезпеченні його конкурентоспроможності.

Першим кроком до максимізації вартості активів є здійснення детального фінансового аналізу підприємства. Це включає у себе аналіз фінансового стану, рентабельності, ліквідності та інших ключових показників. На основі отриманих

даних розробляються плани та стратегії з метою покращення фінансової діяльності підприємства. Важливо також враховувати зовнішні фактори, які можуть впливати на діяльність компанії, такі як економічні та політичні зміни.

Основні складові аналізу включають:

1. Фінансовий стан. Аналіз балансу та звітів про прибутки та збитки допомагає визначити загальну фінансову стійкість підприємства. Дослідження активів, зобов'язань і власного капіталу допомагає з'ясувати структуру фінансових ресурсів та забезпечити їх раціональне використання.

2. Рентабельність. Вивчення рентабельності діяльності компанії допомагає зрозуміти, наскільки ефективно вона здатна генерувати прибуток від вкладених коштів. Аналіз рентабельності може включати дослідження чистого прибутку, рентабельності продаж, рентабельності активів тощо.

3 Ліквідність. Оцінка ліквідності компанії дозволяє зрозуміти, наскільки швидко підприємство може перетворити свої активи на готівку для покриття поточних зобов'язань. Це допомагає уникнути можливих проблем зі заборгованістю та платежами.

4 Зовнішні фактори. Важливо також враховувати зовнішні впливи, такі як зміни на ринку, економічна кон'юнктура, податкова політика тощо. Ці фактори можуть суттєво впливати на фінансові результати компанії, тому їхнє вивчення та аналіз є необхідним.

На основі результатів фінансового аналізу розробляються плани та стратегії для поліпшення фінансової діяльності підприємства. Ці плани можуть включати заходи з оптимізації витрат, підвищення рентабельності продукції, вдосконалення управління обіговим та необіговим капіталом тощо.

Фінансовий аналіз та планування є ключовим елементом в процесі максимізації вартості активів підприємства. Цей процес допомагає виявити слабкі сторони та можливості для вдосконалення, планувати ефективно використання ресурсів та адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Один із ключових напрямків максимізації вартості активів полягає в ефективному управлінні оборотними активами. Це означає оптимізацію запасів, забезпечення швидкого обороту дебіторської заборгованості та відстрочки платежів кредиторам. Працюючи над скороченням часу обороту цих активів, підприємство зменшує необхідний обсяг інвестованих коштів і покращує їхню рентабельність [22].

Управління запасами є ключовою складовою оптимізації оборотних активів. Підприємство повинно забезпечити наявність необхідних запасів, але уникати надмірного накопичення, що може призвести до затрат на зберігання та знецінення товарів. Використання методів точного попереднього прогнозування попиту, оптимізація розміщення запасів та встановлення оптимальних рівнів запасів допомагають знизити витрати і покращити ліквідність [24].

Заборгованість від покупців має бути взята під контроль для забезпечення швидкого обороту коштів. Підприємство може встановлювати строгі терміни платежів для покупців, використовувати системи знижок за дострокову оплату, а також проводити регулярний аналіз платіжної дисципліни покупців.

Рациональне управління строками платежів кредиторам дозволяє підприємству затримати витрати на закупівлі матеріалів та послуг, що допомагає звільнити грошові кошти на інші потреби. Також необхідно зберігати позитивні відносини з постачальниками та дотримуватися узгоджених строків платежу.

Скорочення часу обороту оборотних активів, таких як запаси та дебіторська заборгованість, є важливою стратегією для звільнення капіталу та

зниження витрат. Швидкий оборот допомагає підприємству зменшити час, протягом якого кошти залишаються в оборотних активах [23].

Необоротні активи, такі як основні засоби та нематеріальні активи, також мають велике значення для максимізації вартості активів. Рациональне планування і використання цих активів дозволяє забезпечити максимальний приріст вартості в майбутньому. Оптимізація витрат на обслуговування та підтримку обладнання, а також раціональне використання прав і ліцензій, є важливими елементами цього процесу.

Ефективні та оптимізовані виробничі процеси допомагають зменшити витрати та підвищити якість продукції. Інвестиції в автоматизацію, удосконалення технологічних процесів та управління якістю можуть призвести до підвищення продуктивності та зниження витрат на виробництво.

Вихід розширення на нові ринки може бути джерелом додаткового зростання. Вивчення та аналіз потреб споживачів на різних ринках намагаються здійснити адаптацію продукції до місцевих вимог та забезпечити попит на нових територіях.

Реалізація інноваційних проектів та розширення бізнесу часто потребують додаткових фінансових ресурсів. Залучення інвестицій від інвесторів, венчурних фондів чи інших джерел забезпечує необхідний капітал для реалізації амбіційних проектів.

Інновації та розширення бізнесу є стратегією підвищення вартості активів підприємства. Шляхи вдосконалення продукції, розширення асортименту, впровадження нових технологій та залучення інвестицій допомагають підприємству стати більш конкурентоспроможним і досягти стабільного приросту вартості своїх активів.

Оптимальне співвідношення між власним та залученим капіталом є аспектом виробництва максимізації вартості активів. Залежно від секторів, ризиків та ринкових умов підприємство може вибирати між власним капіталом (акціонерним капіталом) та залученим (позичковим капіталом).

Структура фінансування також може впливати на податкові обов'язки підприємства. Деякі види фінансування можуть привести до податкових вигод або обтяжень. Важливо аналізувати податкові наслідки різних варіантів капітальної структури.

Відбір залучених джерел фінансування та позик з оптимальними умовами для підприємства зменшить фінансові витрати. Оцінка різних варіантів позик, їх відсоткових ставок та строків дозволяє забезпечити найбільш вигідні умови для підприємства.

Оптимізована капітальна структура може підвищити рентабельність підприємства. Мінімізація фінансових витрат та ефективне використання залученого капіталу призведе до збільшення витрат на акцію та зростання вартості акцій.

Максимізація вартості активів може вимагати залучення додаткового капіталу для фінансування інновацій, розширення та інших стратегічних проєктів. Оптиміальна капітальна структура допоможе залучити новий капітал з мінімальними витратами.

Управління ризиками є складовою частиною стратегії максимізації вартості активів. Ризики можуть виникнути з різних джерел, таких як фінансові ринки, економічні зміни, зміни в законодавстві тощо.

Для зменшення впливу ризиків на вартісні активи необхідно розробити і впровадити стратегії ризик-менеджменту, які включають диверсифікацію інвестиційного портфеля, використання похідних фінансових інструментів та страхування.

Диверсифікація є однією з ключових стратегій управління ризиками. Вона має місце в розподілі інвестицій між великими видами активів або ринками. Методом диверсифікації є ризик втрати в разі зниження фінансового ринку в одному секторі ринку або наприклад, розподіл інвестицій між акціями, облигаціями, нерухомістю та іншими активами може погіршити вплив можливих втрат.

Похідні фінансові інструменти, такі як опціони, ф'ючерси та свопи, можуть використовуватися для захисту від фінансових ризиків. Наприклад, опціон дає право, але без зобов'язання, купити або продати актив за певною ціною. Це дозволяє інвесторам захистити свої позиції в разі негативних рухів на ринку.

Однак використання похідних інструментів також пов'язано з певними ризиками, і їх використання вимагає глибокого розуміння.

Страховання є ще однією важливою стратегією управління ризиками. Це може бути страхування власності, життя, здоров'я, відповідальності та інше.

Страховання зменшує фінансові втрати у разі несподіваних подій, таких як природні катастрофи, нещасні випадки чи інші непередбачені обставини.

Управління ризиками забезпечує постійний моніторинг ринкових умов, економічних змін та інших факторів, які можуть вплинути на ризики. Активний аналіз дозволяє вчасно виявляти нові ризики та адекватно реагувати на них, змінюючи стратегії управління.

Для компаній, які мають власний капітал, напрямком максимізації вартості активів може бути дивідендна політика. Визначення оптимальних розмірів дивідендів та їх регулярність допомагають залучити інвесторів, забезпечити стабільність і підвищення вартості акцій компанії.

Дивідендна політика вирішує, яка частина прибутку компанії буде розподілятися на виплату дивідендів акціонерам, а яка частина залишиться в компанії для розвитку, інвестицій та інших потреб. Ця політика є промисловим інструментом для залучення та утримання інвесторів, впливу на вартісні дії та забезпечення стабільності фінансового стану компанії.

Визначення оптимального рівня дивідендів вимагає важливого балансу між виплатою дивідендів та реінвестуванням прибутку в компанію. Якщо компанія виплачує занадто багато дивідендів, вона не може мати достатньо коштів для розвитку та інвестицій, що може вплинути на її конкурентоспроможність у майбутньому. З іншого боку, посилена затримка прибутку без виплати дивідендів може призвести до незадоволеності акціонерів та зниження попиту на акції компанії.

Дивідендна політика може впливати на вартість акцій компанії. Виплата великих та стабільних дивідендів може збільшити попит на акції, які у своїй версії можна призвести до зростання їх вартості. Однак важливо також забезпечити збалансований розподіл прибутку для інвестицій у розвиток компанії.

Впровадження заходів для максимізації вартості активів є складним та багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу та постійного аналізу. Ефективне управління фінансовими ресурсами, оптимізація активів та раціональних можливостей використання для росту допомагають підприємствам досягти стійкої конкурентоспроможності та підвищення їхньої фінансової рентабельності. Ефективне управління фінансовими ресурсами, оптимізація активів та забезпечення раціональних можливостей для росту є ключовими факторами, які сприяють досягненню успіху та стабільності компанії.

3.3. Перспективи вдосконалення управління активами на підприємстві

Провівши оцінку показників фінансового стану ми побачили, що підприємство має негативні значення по всіх категоріях. Відповідно до цього мною було запропоновано ряд заходів та напрямків.

Так для підвищення ліквідності підприємства пропоную:

- вжиття заходів для зменшення дебіторської заборгованості, таких як більш жорсткі умови оплати, стягнення боргів вчасно та ефективно,
- оптимізація рівня запасів сировини та готової продукції. Зниження запасів може звільнити оборотні кошти для інших потреб,
- продаж непотрібних необоротних активів для отримання готівки щоб погасити найбільш термінові зобов'язання

Виходячи із цього прогностичні показники ліквідності ПАТ «Укррічфлот» будуть мати вигляд (табл. 3.3)

№ з/п	Назва показника	Роки		Зміна, +/-	2023 у % до 2022
		2022	Прогноз 2023		
1.	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,40	1,0	0,60	150
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,28	0,89	0,61	217,8
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,018	0,13	0,112	622,2
4.	Чистий оборотний капітал	-153564	814	154378	100,53

Таким чином за даними таблиці 3.3 бачимо збільшення коефіцієнта поточної ліквідності на 0,60 і складає 1,0. Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився на 0,61 і складає 0,89. Коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає на 0,112 і складатиме 0,13. Щодо чистого оборотного капіталу то можна побачити що від'ємне значення зникло і він став складати 814 тис. грн. Дані збільшення відбулися за рахунок продажу непотрібного майна та ефективного управління запасами та дебіторською заборгованості.

В свою чергу для підвищення рентабельності підприємства пропоную такі

заходи:

– потрібно розглянути можливість підвищення ціни на ваші товари або послуги, якщо це не призведе до втрати клієнтів.

– зменшення великих адміністративних та операційних витрати.

– мінімізація запасів та скорочення часу їх оборту, щоб зменшити витрати на зберігання.

– покращення продуктивності праці та використання ресурсів може допомогти зменшити витрати та збільшити прибуток.

– запровадити програму енергоефективності для зниження споживання енергії та ресурсів на підприємстві.

– розглянути можливість використання альтернативних джерел енергії для забезпечення незалежності від енергетичних постачань.

Також, не варто забувати, що війна дуже сильно вплинула на дане підприємство. Війна вплинула на попит і ціни на товари та послуги. Як наслідок, зменшення стабільності та економічної несправності може призвести до зменшення попиту на товари та послуги які надає підприємство.

У разі загострення війни підприємство може призвести до збільшення витрат на забезпечення безпеки своїх активів, персоналу та обладнання. Військові дії можуть призвести до пошкодження або втрат майна, суден, обладнання та інфраструктури підприємства.

Рекомендації з урахуванням фактора війни:

– встановлення альтернативних транспортних маршрутів та партнерство з іншими портами, які можуть бути менш вразливими до геополітичних ризиків. Використання різних видів транспорту, таких як залізниця, авіатранспорт, а також мультимодальних перевезень, для зниження ризиків, пов'язаних з морськими маршрутами.

– розробити докладний план дій для забезпечення продовження роботи підприємства у разі зниження виробництва або припинення діяльності з-за економічної кризи або воєнного конфлікту.

– встановити резервні місця розташування та джерела постачання матеріалів та ресурсів.

Відповідно до наданих рекомендацій прогнозовані показники рентабельності будуть становити (табл. 3.4):

Прогнозні показники рентабельності ПАТ «Укррічфлот»

№ з/п	Назва показника	Роки		Зміна, +/-	2023 у % до 2022
		2022	Прогноз 2023		
1.	Коефіцієнт рентабельності активів	-0,020	0,07	0,09	350
2.	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-10,66	0,003	10,663	100,03
3.	Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,64	0,052	0,692	108,12
4.	Коефіцієнт рентабельності продукції	-0,18	0,2	0,38	211

Згідно таблиці 3.4 бачимо, що коефіцієнт рентабельності активів збільшився на 0,09 і складає 0,07. Це відбулося завдяки зменшенню великих адміністративних та операційних витрат.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу також збільшився і складає 0,003. Дане підвищення було досягнуто шляхом оптимізації витрат, збільшення обсягів продажу і підвищення ціни на продукцію та послугу.

Коефіцієнт рентабельності діяльності збільшився на 0,692 і тепер складає 0,052. Завдяки мінімізації залишків товарів на складі і зменшення запасів до мінімуму, які зменшили затрати на їх зберігання та зниження собівартості продукції відбулося дане збільшення.

Коефіцієнт рентабельності продукції став позитивним та складає 0,2, тобто відбулося збільшення на 0,38. Причиною збільшення стала максимізація продуктивності працівників через навчання, мотивацію та ефективне управління персоналом.

Що стосується коефіцієнтів платоспроможності, то можна надати такі рекомендації, які допоможуть підвищити показники:

– оптимізація управління запасами та дебіторською заборгованістю, щоб зменшити прострочену дебіторську заборгованість та мінімізувати вплив запасів на ліквідність.

– використати можливість випуску нових акцій для збільшення власного капіталу.

– мінімізація розподілу дивідендів та реінвестування частини прибутку в підприємство.

– залучення додаткових джерел фінансування, таких як кредити або інвестиції, щоб забезпечити додаткові ліквідні кошти.

Використовуючи дані рекомендації прогнозні показники платоспроможності підприємства складатимуть (табл. 3.5):

Таблиця 3.5

Прогнозні показники платоспроможності ПАТ «Укррічфлот»

№ з/п	Назва показника	Роки		Зміна, +/-	2023 у % до 2022
		2022	Прогноз 2023		
1.	Коефіцієнт платоспроможності	0,78	1,05	0,27	34,61
2.	Коефіцієнт фінансування	0,26	0,75	0,49	188
3.	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-1,48	0,1	1,58	186,48
4.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,08	0,12	0,2	100
5.	Коефіцієнт фінансової залежності	0,21	0,81	0,6	285,7

Аналізуючи прогнозні показники платоспроможності можна побачити, що в 2023 році коефіцієнт платоспроможності зросте на 0,27 та буде становити – 1,05. Дане збільшення було досягнуте в результаті введення більш активної політики управління грошовими потоками та ефективного управління дебіторською заборгованістю.

В 2023 році підприємство забезпечило належний контроль над витратим і через це коефіцієнт фінансування збільшився на 0,49 та складає 0,75.

В свою чергу коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами з від'ємного значення став позитивним – 0,1. В результаті ефективного управління оборотними активами відбулося дане збільшення.

Завдяки збільшенню рівня нерозподіленого прибутку вдалося підвищити коефіцієнт маневреності власного капіталу до 0,12.

Коефіцієнт фінансової залежності збільшився на 0,6 завдяки ефективному управлінню ризиками.

Також для визначення перспектив вдосконалення управління активами можна скористатися методом стратегічного аналізу, як SWOT – аналіз, інструмент стратегічного аналізу, який допомагає оцінити внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на підприємство. Аналіз включає розгляд сильних та слабких сторін (внутрішні фактори) та можливостей та загроз (зовнішні фактори), що можуть вплинути на досягнення цілей.

Таблиця 3.6

SWOT – аналіз для вдосконалення управління активами

ПАТ "Укррічфлот"

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
ПАТ "УКРРІЧФЛОТ" має багаторічний досвід у судноплавстві та технічному обслуговуванні, що дозволяє використовувати власні знання для оптимізації управління активами.	Деяка частина флоту може бути застарілою, що призводить до вищих витрат на обслуговування та паливе
Розташування в стратегічно важливій локації може забезпечити перевагу у відношенні логістики та швидкості доставки.	Зміни на ринку пального можуть впливати на вартість експлуатації та прибутковість.

МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
Використання нових технологій та рішень для підвищення ефективності використання пального та зменшення впливу на навколишнє середовище.	Сувороші норми викидів та екологічні обмеження можуть позначитися на вартості та можливостях флоту.
Вивчення можливостей входу на нові ринки та розширення географії діяльності.	Зміни в політичній ситуації можуть впливати на доступ до певних регіонів або ресурсів.
Використання IoT, аналітики та автоматизації для оптимізації роботи флоту та управління активами.	Зростання конкуренції може вплинути на ціни та прибутковість підприємства.

Рекомендації на основі SWOT-аналізу:

1. Модернізація Флоту: Провести оцінку стану флоту та прийняти рішення щодо модернізації застарілого обладнання для покращення ефективності та зниження витрат.
2. Диверсифікація ринків: Дослідити можливості для розширення діяльності на нові ринки, що дозволить зменшити ризики та розширити географію покриття.
3. Впровадження Технологій: Використовувати сучасні технології для моніторингу та оптимізації роботи флоту, що дозволить знизити витрати та покращити продуктивність.

В результаті проведеного аналізу було сформовано структуру оборотних активів для нормативного значення коефіцієнта покриття на рівні 1, яка допоможе підприємству визначити оптимальну величину оборотних активів та досягти належного рівня платоспроможності.

Також було зроблено прогноз таких показників як рентабельність підприємства, коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності. Завдяки рекомендаціям, підприємство зможе підняти дані показники та підвищити свій фінансовий стан.

ВИСНОВКИ

Ефективна структура активів відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та здатності підприємства адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Для досягнення цієї мети, підприємствам слід ретельно аналізувати та вдосконалювати структуру своїх активів на основі конкретних стратегічних цілей, ризиків та ресурсних обмежень.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що основними принципами ефективного управління активами є: оптимізація активів, диверсифікація портфеля активів, аналіз ризиків та вартості, контроль та оцінка результативності, спрямованість на досягнення стратегічних цілей, інноваційний підхід, постійне вдосконалення.

До ключових напрямків ефективного управління активами на підприємствах: можна віднести: максимізація прибутку, мінімізація ризиків, оптимальне використання ресурсів, стратегічне планування, моніторинг та аналіз, інновації та розвиток.

ПАТ "Укррічфлот" – це приватний логістичний оператор здійснює розвиток річкової транспортної інфраструктури України та реалізовує комплексні логістичні рішення будь-якої складності.

Види діяльності ПАТ "Укррічфлот": річкові та морські перевезення, стивідорна діяльність, видобуток та реалізація піску, судноремонт

Аналізуючи основні фінансово-економічні показники діяльності ми побачили, що більшість показників з 2020 року по 2022 р. мають тенденцію до зниження.

Аналіз коефіцієнтів оцінки майнового стану ПАТ "Укррічфлот" дав зрозуміти що загальне становище основних засобів знаходиться у хибкому стані, значне скорочення штату непов'язане з більшою автоматизацією, зменшення придатності основних засобів – все це створює труднощі для функціонування підприємства.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності підприємства ПАТ "Укррічфлот" дав зрозуміти, що загальне становище ліквідності підприємства знаходиться у складному стані.

Проаналізувавши загальні зміни по основних розділах активу балансу ПАТ "Укррічфлот" протягом 2020-2022 років видно, що відбувається тенденція до зменшення суми основних засобів. Так, в 2020 році сума основних засобів складала 2591378 тис. грн., а в 2022 році становить – 2105453 тис. грн, що на 485925 тис. грн. менше. Також можна помітити, що відбулося значне збільшення грошових коштів та їх еквівалентів. Так, в 2020 році вони становили – 295 тис. грн., а в 2022 році, їхня сума зроста до 4657 тис. грн., що на 1478.6% більше.

Причиною даного збільшення можна вважати зменшення дебіторської заборгованості. В 2020 році вона складала – 51479 тис. грн., а в 2022 р. – 19838 тис. грн., що на 31641 тис. грн. менше за 2020 рік. Тобто дебітори повернули кошти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства / Н. Яцишин // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету „Економічна думка”, 2013. Вип. 10. Ч. 4. С. 439-445.

2. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства // Актуальні проблеми економіки. 2005. №2. С. 36-40.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

4. Іванчук Н.В. Формування активів підприємства. Наукові записки. Серія «Економіка». 2008. Вип. 10. Ч. 2. С. 109-121.

5. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., етер. Київ, 2013. 375 с.

6. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. URL: https://pidruchniki.com/1663111641846/ekonomika/ekonomichniy_analiz

7. Скоробогатова В.В. Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу 2011. № 3 (21). Ч. 2. С. 338-348.

8. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: [навч. посібник]. / Л.А. Лахтіонова. К.: КНЕУ, 2004. 365 с.

9. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.С., Люткіна А.В. Оцінка ефективності управління активами та пасивами підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. No11. С. 485-489.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України
ДОДАТКИ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України